

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2015

Pavλίna Trakalová

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Hudba na zámku sychrov

Music at the Château Sychrov

Pavλίna Trakalová

Vedoucí práce: Doc. MgA. Jana Palkovská

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: B HV-Na

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Hudba na zámku Sychrov vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 18. července 2015

.....

podpis

Chtěla bych poděkovat především mé vedoucí práce Doc. MgA. Janě Palkovské za její trpělivost, rady a pomoc při práci, dále Adamu Rejhovi, za pomoc a poskytnuté materiály, panu Jaromíru Náměstkovi za možnost nafocení plakátů hudebních akcí na zámku a Václavu Routovi za poskytnutí informací týkajících se Skotských her.

ANOTACE

Cílem bakalářské práce je představit hudební život na zámku Sychrov a zmapovat hudební události na zámku od historických po hudební akce, konané v současnosti. Ačkoli je hudební život na zámku Sychrov bohatý, a to z historického hlediska i po stránce současného hudebního života, zatím neexistuje studie, která by se tomuto tématu věnovala. Záměrem je zaplnit tuto mezeru a představit hudební život na zámku Sychrov v souvislostech.

Práce je uvedena charakteristikou zámku Sychrov a jeho obecnou historií. Jsou představeny hudební nástroje nacházející se na zámku, věnuji se cestám Antonína Dvořáka, který zámek navštěvoval, dílu, které zde napsal i jeho odkazu, jako je např. Dvořákův festival, či Pěvecký sbor Antonín Dvořák. Dále je představen hudební život na zámku v současnosti. Jsou popsány koncertní prostory, zmíněny vybrané akce a popsány zásadní hudební festivaly, které se na zámku Sychrov konají.

KLÍČOVÁ SLOVA

Zámek Sychrov, skladatel, Antonín Dvořák, Alois Göbel, pobyt, rod Rohanů, skladba, koncert, festival, program

ANNOTATION

The aim of the thesis is to introduce the musical life at the Château Sychrov and chart the music events since the history after the music events taking place in the present. Although the musical life at the Château Sychrov is abundant. That is in the way of the history as well the way of the present, there is no study, or thesis, which would be dedicated to this issue. The intention of the thesis is to fill this vacancy and introduce the musical life at the Château Sychrov in the context.

Thesis is stated by the characteristic of the Château Sychrov and its general history. There is introduced musical instruments found at the Château, I deal with Antonín Dvořák's

journeys, who visited the Chateau regularly, peaces he composed there and his legacy, for ex. Choir Antonín Dvořák and Antonín Dvořák's festival. Then is introduced the musical life at the Chateau in the present. There are described the concert spaces, mentioned the chosen musical events and there are also described main musical festivals, which takes place.

KEYWORDS

Château Sychrov, composer, Antonín Dvořák, Alois Göbel, stay, genus Rohan, composition, space, festival, program

Obsah

Úvod.....	10
1 Zámek Sychrov.....	12
1.1 Historie zámku Sychrov.....	13
1.1.1 Rohanové de Guémenée.....	16
1.1.2 20. století a současnost.....	17
1.2 Zámecký park a zámecká oranžerie.....	18
1.2.1 Zámecký park.....	19
1.3 Zámecká oranžerie.....	20
2 Hudební nástroje nacházející se na zámku Sychrov.....	21
2.1 Varhany v zámecké kapli.....	21
2.1.1 Stavba varhan.....	21
2.1.2 Vzhled varhan.....	23
2.2 Zvony na zámku Sychrov.....	24
2.2.1 Cimbál 1629.....	24
2.2.2 Zvon 1733.....	25
2.2.3 Zvon 1858.....	25
2.2.4 Cimbál 1858.....	26
2.2.5 Anonymní zvon.....	26
2.3 Klavíry na zámku Sychrov.....	27
2.3.1 Křídlo v zámecké galerii.....	27
2.3.2 Klavír Aloise Göbela.....	28
3 Významné hudební osobnosti na zámku Sychrov.....	29
3.1 Cesty Antonína Dvořáka.....	29

3.2Alois Göbel.....	30
3.3Dvořákovo a Göbelovo přátelství.....	31
3.4Dvořákova díla, zkomponovaná na Sychrově.....	33
3.4.1Ave Mari stella.....	33
3.4.2Hymnus de sct. Trinitate.....	33
3.4.3O sanctissima.....	34
3.4.4Ave Maria.....	34
3.4.5Koncert pro housle a orchestr a moll.....	34
3.5Dvořákova a Göbelova korespondence.....	35
4Pěvecký sbor Antonín Dvořák.....	39
4.1Historie sboru.....	39
4.1.1Antonín Dvořák a Zpěvácký spolek.....	40
4.2Pěvecký sbor Antonín Dvořák dnes.....	43
5Hudba na zámku Sychrov dnes.....	45
5.1Koncertní prostory a vybrané akce.....	45
5.1.1Zámecká kaple.....	45
5.1.2Zámecká galerie.....	46
5.1.3Nádvoří zámku.....	47
5.1.4Zámecký park.....	47
5.1.5Zámecká oranžerie.....	48
5.2Hudební festivaly.....	48
5.2.1Dvořákův festival.....	48
5.2.2Historie festivalu.....	49
5.3Skotské hry Sychrov.....	51

5.3.1Skotské hry obecně.....	52
5.3.2Skotské hry na zámku Sychrov.....	53
5.3.3Hudební program na skotských hrách.....	54
5.3.4Václav Rout.....	55
5.4Další hudební akce.....	55
6Závěr.....	57
7Seznam použitých informačních zdrojů.....	59

Úvod

Téma mé bakalářské práce jsem si vybrala z toho důvodu, že sama pocházím z blízkého okolí Sychrova. Se zámek Sychrov je tedy spjato nejen mé dětství, ale i můj současný život, neboť do hudebního programu na zámku sama přispívám. Toto téma je tím pádem zajímavé i pro mě samotnou. Zámek Sychrov je významným kulturním i turistickým centrem. Hudební život zde je bohatý, stejně jako hudební historie tohoto místa a zaslouží si větší pozornost, než se jí dostává. Existuje tedy mnoho důvodů, proč jsem toto téma zvolila a proč jeho zpracování vnímám jako důležité a aktuální.

Přínos této práce vidím především v tom, že dosud na toto téma nebyla napsána žádná práce ani publikace, která by pojednávala o hudebním dění na zámku Sychrov v souvislostech. Práce je koncipována chronologicky, od historie po současnost.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola je věnována charakteristice zámku, jeho geografickému umístění, jeho historii, historii rodu Rohanů, se kterým je jeho historie úzce spjata, zámeckému parku a zámecké oranžérii.

V první části první kapitoly jsem čerpala z internetových zdrojů. V další části, zabývající se obecnou historií zámku a rodem Rohanů, mi jako zdroj posloužila brožura o zámku Sychrov dostupná přímo v areálu zámku. V části o zámeckém parku a Oranžérii vycházím z brožury o zámku, z webových stránek zámku a z internetových zdrojů zahrnující text pro průvodce a texty věnované přímo zámecké Oranžérii.

Druhá kapitola pojednává o hudebních nástrojích nacházejících se na zámku Sychrov. Jako první představuji varhany v zámecké kapli. V této kapitole mi jako zdroj posloužila publikace *Varhanáři Predigerové* od Jana Tomíčka. Část věnována zvonům vychází z článku Pavla Jakubce *Navzdory věkům. Unikátní soubor kampanologických památek na zámcích Hrubý Rohozec a Sychrov* v časopise *Fontes Nissae*.

V odstavci o klavíru v zámecké galerii vycházím především z vlastních zkušeností, neboť jsem na tento nástroj několikrát doprovázela svatební obřad. Informace o klavíru Aloise Göbela jsou vybrány z brožury *Sychrov státní zámek a okolí*.

Třetí kapitola je věnována Antonínu Dvořákovi a jeho návštěvám na zámku Sychrov. Toto téma by vydalo na samostatnou práci, neboť je značně rozsáhlé a zatím nevyčerpané. Práce by mohla mít i badatelské zaměření, protože v běžně dostupné literatuře věnované životu a dílu Antonína Dvořáka se o jeho působení na Sychrově a jeho okolí nedozvíme takřka nic. Ve všech je o těchto návštěvách pouze zmínka. Chceme-li se proto dozvědět více, je třeba zapátrat v regionální literatuře či publikacích zabývajících se hudebním životem v tamních regionech, jako je např. publikace *Severočeské hudební kapitoly* Bohumila Plevky, která mi byla přínosným zdrojem. Dále jsem čerpala ze čtyřsvazkové publikace *Život a dílo Antonína Dvořáka* Otakara Šourka a z výtečně zpracovaných internetových stránek Ondřeje Šutky, věnovaných Antonínu Dvořákovi a jeho osobnosti. Dvořákově korespondenci je věnována publikace o devíti svazcích s názvem *Antonín Dvořák, dochovaná korespondence*, ze které jsem taktéž čerpala.

Čtvrtá kapitola je celá věnována Pěveckému sboru Antonín Dvořák, jeho historii v souvislosti s Antonínem Dvořákem. Zdrojem mi byla brožura *130 let Pěveckého sboru Antonín Dvořák v Turnově. 1861-1991.* a webové stránky sboru.

Pátá kapitola se zabývá hudebním životem na zámku Sychrov v současnosti. Toto téma ovšem pouze nastiňuji, neboť je tak rozsáhlé, že by vydalo na samostatnou práci. Zdrojem mi byly plakáty, nacházející se v archivu zámku Sychrov, které jsem měla možnost zdokumentovat, potom publikace *Sychrov státní zámek a okolí* ze které jsem čerpala především v podkapitole o historii Dvořákova festivalu, dále internetové zdroje a osobní rozhovor s Václavem Routem, organizátorem Skotských her.

1 Zámek Sychrov

Státní zámek Sychrov je národní kulturní památkou. Je spravován Národním památkovým ústavem a Územní památkovou správou na Sychrově. Nachází se na území Českého ráje, šestnáct kilometrů od města Liberec a šest kilometrů na severozápad od města Turnov ve stejnojmenné obci. Jeho přesné souřadnice jsou 50° 37' 30" severní šířky a 15° 4' 46" východní délky a nachází se v nadmořské výšce 377¹.

Obrázek 1: Zámek Sychrov z ptačí perspektivy

Zámek patří k jedné z nejnavštěvovanějších památek v České republice. Řadíme ho k nejvýznamnějším představitelům novogotické architektury v Čechách, a to i přes jeho pozdější stavební úpravy. Svým luxusním zařízením interiérů, rozlehlým anglickým parkem a především svojí architektonickou malebností ho můžeme řadit po bok takových objektů jako je např. Lednice, Hluboká nad Vltavou nebo Hrádek u Nechanic. Když vezmeme v potaz, že staviteli zámku byli Rohanové de Guémenée, příslušníci jednoho z nejvýznamnějších a nejstarších francouzských šlechtických rodů, nebude tato charakteristika zámku žádným překvapením. V okolí tohoto sídla se nacházejí další velmi

1 Obrázková příloha : *Zámek Sychrov* [online]. Dostupné z: <http://www.zamky-hrady.cz/1/sychrov.htm>

frekventované památky. Jsou jimi např. hrad Bezděz, hrad Frýdlant, hrad Grabštejn, zámek Hrubý Rohozec, zámek Lemberk, zřícenina Trosky a jiné.

1.1 Historie zámku Sychrov

Historické počátky stavby zámku Sychrov, jak ho známe dnes, se vztahují k době Pobělohorské. Dějiny místa, kde se zámek nachází, jsou doloženy již ve středověku.

Vesnice Svojkov, která se zde nacházela ve 14. století, byla majetkem pánů, jejichž původ se odvozuje od rozvětveného a mocného rodu Markvarticů, rodu pánů z Vanterberka. Z té doby se zachovala tvrz z 15. století. Majitele pak vystřídal rod Kyjovských z Kyjova. Panství se v roce 1628 stalo majetkem Albrechta z Valdštejna. Poté, co se zde vystřídala řada majitelů, koupila panství roku 1669 rodina Lamottů z Frintropu.

Jan Jakub Lamotte z Frintropu zde nechal v letech 1690-1693 vybudovat malý barokní zámeček s kaplí a vysokou věží. Okrasná zahrada obklopovala zámeček pravděpodobně již v této době. Díky perokresbě F. B. Wernera z roku 1752 známe původní barokní podobu zámku Sychrov. Dalšími majiteli byla duchcovská větev Valdštejnů, kteří roku 1740 koupili zámek od Lamottů z Frintropu a připojili ho ke svijanskému panství, jehož byli v té době vlastníky.

Zámek přestal být trvalým sídlem majitelů, neboť byl využíván pouze pro hospodářské účely a sloužil jako obydlí pro úředníky. 30. srpna 1820 se stal majitelem Sychrova rakouský podmaršálek Karel Alain Gabriel Rohan, který ho koupil za 650.000 zlatých. Tímto rokem datujeme počátek nejvýznamnějšího období sychrovského zámku, a to je bezesporu éra rodu Rohanů, jejíž trvání bylo dlouhé sto dvacet pět let. Právě díky Rohanům se stal Sychrov reprezentantem Francie na České půdě a to kvůli nové podobě, kterou zámku vtiskli. Rozsáhlá klasicistní přestavba Sychrova je spojena s osobností prvního majitele, kterým byl Karel Alain Gabriel Rohan (1764-1836).

Tato přestavba měla z nevelkého barokního zámečku vytvořit důstojné sídlo, které by odpovídalo původu a hodnosti stávajících majitelů. Jeho velkolepé rozšiřování začíná již v roce 1821, rok po koupi Sychrova. 11. května 1804 byla barokní věž zasažena bleskem,

čímž byla značně poškozena. Roku 1821-1822 byly zbytky původní barokní věže odstraněny.

V rámci úprav byla hlavní budova zámku na krajích rozšířena o tříosé rizality a o jedno patro zvýšena, stejně jako budovy jižního a severního křídla. Rohanové nechali vybudovat monumentální dvouramenné schodiště vedoucí do zámku. Na západní straně bylo postaveno křídlo s dvěma podlažími, které uzavřelo nádvoří. Po jeho obou stranách se nacházela tzv. Galerie a Bertino křídlo.

Který z architektů se věnoval klasicistní přestavbě bohužel není známo. Tuto přestavbu najdeme dnes pouze v odkazech v podobě tzv. plackové a křížové klenby nacházející se ve všech přízemních křídlech.

V rozmezí let 1834-1835 na Sychrově pobýval během své emigrace francouzský král Karel X. společně se svou rodinou a doprovodem. Zámek tudíž musel mít již v tu dobu zcela nově přestavěný interiér. Interiér zámku, vyhotovený ve francouzském stylu, musel zcela vyhovovat nejen královským hostům z Francie, ale i samotnému Karlu Rohanovi, jelikož Francouzi té doby si na empírový styl potrpěli.

Rohanové, kteří žili zde v Čechách, po sobě nezanechali žádného mužského potomka. Rozhodli se tedy adoptovat roku 1833 dva chlapce, Kamila a Benjamina, syny Marie Louisy Josefiny Rohanové, sestry prvního majitele zámku z rodu Rohanů, a Karla Louise Kašpara Rohana – Rochefort.

Kamil Josef Filip Idesbald Rohan (1800-1892), starší z dvou chlapců, se stal roku 1841 hlavou rodu. Je to pozdější kníže Kamil Rohan, s jehož jménem se nejvíce pojí historie rodu Rohanů na zámku Sychrov. Nechal se ovlivnit obdobím romantismu, dávajícímu ve 40. letech 19. století směr přestavbám jednoho zámku v novogotickém stylu.

Léta 1847-1862 byla dobou přestavby zámku. Zámek dostal novou podobu připomínající feudální sídlo díky dvěma nově postaveným věžím. Věž na jižní straně ve tvaru hranolu dostala jméno Rakouská (také platil název Rohanská). Věž ve tvaru válce,

podobná věžím hradu Pierrefon ve Francii, který byl v té době v rekonstrukci, se nachází na severní straně a byla pojmenována jako Bretaňská podle původního sídla rodu.

Pouze velká oratoř je jako jediná část interiéru ovlivněna Francií přímo. Architekt se nechal inspirovat motivy vycházejících z rodového sídla rodu Rohanů - bretaňským zámek Josselinn.

Ne jeden, ale tři architekti mají zásluhu na úpravě zámku do novogotického stylu. S prvním návrhem přišel Architekt František Bayer. Jeho návrh nebyl však zrealizován. V té době byl za velmi uznávanou kapacitu považován profesor z pražské akademie Bernard Grueber, který se zasloužil o přestavbu např. zámku Hrubá Skála, zámku v Blatné a dalších. Ten přišel s projektem vycházejícím z Bayerovy idey. Grueberovy plány byly ztělesněním idey klasického gotického vzhledu interiéru.

Dle těchto plánů byla klenba průjezdu vedoucí východním křídlem vyzdvižena a fasády byly taktéž upraveny. Na přelomu padesátých a šedesátých let 19. století byla dle jeho návrhu upravena pouze kaple jako jediná ze zámeckých interiérů.

Začátek všech úprav a staveb zámku byl svěřen synovi stavitele Pruvota, který přišel s Rohany do Čech, (byl původně Francouz) panskému staviteli Josefu Pruvotovi. V letech 1839,40,41 a 1849 vycházelo v Londýně anglickému architektovi Josephu Nashe předlohy o čtyřech svazcích s názvem *The Mansions of England in the Olden Time*², které se stalo brzy velmi oblíbenou, a to i pro stavitele Pruvota, který v něm hledal inspiraci při romantických úpravách zámku.

Předlohy Josepha Nashe se uplatnily kromě prostor v interiéru zámku také při některých úpravách v exteriéru. Byly Pruvotovi inspirací např. při úpravě mřížového vjezdu mezi Bertiným a západním křídlem.

Stejně tak kniha vydaná roku 1851 v Glogau s předlohami od Ungewittera s názvem *Entwürfe zu hothischen Möbeln*³ byla pro Pruvota velkou inspirací, především co se týče ornamentiky. Pruvot měl více než stavitel Grueber smysl pro detail, který využil k

2 KADLEC, M. *Sychrov*. Libice nad Cidlinou: Gloriet, 2003, [24] s. ISBN 80-86644-37-5.

3 KADLEC, M. *Sychrov*. Libice nad Cidlinou: Gloriet, 2003, [24] s. ISBN 80-86644-37-5.

rozehrání a zdynamizování strohých tvarů. Gotizující romantismus nacházel svůj výraz v řezbě, která byla v módě.

Aby mohly být návrhy stavitele Pruvota zrealizovány, začal kníže Kamil Rohan hledat řezbáře, který by byl schopen se takové práce zhostit. Nalezl ho v Petru Buškovi (1824-2894) z Prahy, který se od roku 1856 věnoval Sychrovu až do konce svého života. Tento řezbář byl velmi zručný a talentovaný. Interiéry díky němu nabyly své osobité atmosféry a vysoké umělecké hodnoty.

Všechny jeho realizace, především pokud jde o obložení stěn a stropů, vycházely z Pruvotových návrhů. Pouze jednotlivé kusy nábytku navrhl řezbář sám. I osy byly kopie Ungewitterových předloh.

Na úpravách interiérů na zámku Sychrov v romantickém stylu se podílel nejen řezbář Petr Bušek, ale spousta dalších řemeslníků vysokých kvalit. Byli to např. Jan Zachariáš Quast - malíř skla a porcelánu, sochař Emanuel Max, čalouník Ludvík Grein, truhlář Jan König, kamenický mistr Vincenc Smolík a zámečník Josef Novák.

1.1.1 Rohanové de Guémenée

Rod Rohanů je starobylým šlechtickým rodem, jehož prvopočátky datujeme k roku 951. Praotcem rodu Rohanů je Alain I., který podle svého sídla v malém městě Rohan, nacházející se v departmentu Morbihan v Bretani převzal své jméno. Středobodem rodu byl hrad Josselin.

Rohanové, zaujímalí výsadní postavení díky rozloze majetků, počtu svých vazalů, svému starobylému původu a strategickému významu svých pevností v lenní hierarchii bretaňského vévodství. Jméno Rohan je úzce spjato s dějinami bretaňského vévodství, a to do konce 15. století.

Mocenský vzestup rodu Rohanů, započatý v Bretaňi, byl posilován aliancemi od 15. století a to nejen aliancemi do panovnických rodů ale i službami francouzským králům. První dlouhé období v dějinách rodu se uzavřelo po připojení Bretaňe k francouzskému království příchodem Rohanů k francouzskému dvoru na konci 15. století. Členové rodu měli ve svých rukou politický vliv i rozsáhlý majetek. Spříznění byli s řadou vlivných

panovnických rodů např. s francouzskými králi z dynastie Bourbonů, s lotrinskými a bretaňskými vévody, s královským domem Savojských a skotskými Stuartovci.

Titul princů z královské krve, jehož nositeli Rohanové byli, směly kromě nich používat ve Francii pouze rody Bouillon, Lotrinských a Savojských. Rohanové si v 17. století zajišťovali dvorské, církevní i vojenské hodnosti a své postavení na dvoře upevňovali výhodnými aliancemi např. ve službách francouzských králů. Úřady velkoalmužníka a nejvyššího lovčího Francie, posléze i úřady guvernanky královských dětí a nejvyššího komořího drželi po několik generací.

Za zmínku stojí čtyři kardinálové, kteří v 18. století stáli v čele štrasburského biskupství. V mnohých provinciích vykonávala řada členů úřad guvernéra. Moci, vlivu a vrcholného bohatství dosáhli Rohanové v 18. století.

Rohanové emigrovali během Velké francouzské revoluce. Touto událostí počalo v dějinách rodu nové období. Žili střídavě v Rakousku, Německu, Itálii a Nizozemí. Karel Alain Gabriel Rohan úředně jednal od roku 1806 o možnosti usadit se v Rakousku.

Rohanové nakonec zvolili za svou novou vlast Čechy. Na Boleslavsku zakoupili pozemkový majetek. Tato léta 1806-1808 byla pro rod Rohanů rozhodující. Byla jim několikrát nabízena možnost vrátit se po restauraci Bourbonů do Francie. Neuspokojené majetkové nároky Rohanů byly však důvodem, proč zůstali v Čechách. Např. prohraný proces o dědictví po vévodovi z Bourbonu nebo spor o vévodství Bouillon.

Dalším důvod byl také ten, že se Rohanové cítili v metternichovském Rakousku bezpečněji než ve Francii, kde nebyla příliš stabilní politická situace. Inkolátní právo⁴ v českých zemích získali Rohanové Inkolátním diplomem Františka I., dne 19. srpna 1808. 27. listopadu 1808 potom privilegium na knížecí stav nejen v Čechách, ale i v celé monarchii.

1.1.2 20. století a současnost

O to, aby byl zámek dokonalý a jeho interiér i exteriér měl jednotný charakter, se snažil kníže Kamil Rohan až do konce svého života. (1892) Zařízení interiérů, na které

4 Dalo by se přirovnat k dnešnímu státnímu občanství.

byly kladeny vyšší nároky především proto, že měly plnit funkci obytného zařízení, si kladl za cíl synovec knížete Alain Benjamin Arthur Rohan (1853-1914). Na rozdíl od strýce, který po sobě nezanechal žádného potomka, měl dětí šest. Tyto úpravy měly svůj význam především kvůli své funkci avšak od 20. let 20. století začaly plnit funkci spíše estetickou. V té době měl vše na starosti syn Alaina Benjamina, JUDr. Alain Rohan (1893-1976), poslední majitel Sychrova.

Vkusu funkcionalistů nebyla romantická novogotika příliš blízká. To zapříčinilo nejen ústup historického vzezření spousty interiérů, které bylo potřeba poupravit tak, aby splňovaly zásady bydlení dle moderní doby, ale docházelo i ke ztrátě novogotického zařízení. Změny se týkaly i exteriérů (úprava fasád, sejmutí novogotických štítů z budov...)

V roce 1945 byl zámek konfiskován a dlouholeté působení Rohanů na Sychrově bylo ukončeno. Areál zámku Sychrov byl od 1. května 1950 zpřístupněn veřejnosti a byl zahrnut mezi nejvýznamnější památkové objekty. Roku 1995 byl prohlášen za národní kulturní památku.

Veřejnosti byly zpřístupněny i všechny interiéry prvního patra, včetně tzv. Královského apartmá. Byl to výsledek náročných stavebně restaurátorských a rekonstrukčních prací, které v zámku proběhly v posledních letech. Práce probíhaly za plného využití původního bohatého sbírkového fondu, a to na základě důkladných archivních průzkumů. Hlavní prohlídková trasa dokáže v současné době navodit autentickou představu o podobě a funkci interiérů zámku, které jsou komplexně sjednoceny tak, aby jejich charakter odpovídal době jednoho časového rozmezí, a to 2. polovině 19. století⁵.

1.2 Zámecký park a zámecká oranžérie

Interiér zámku Sychrov je velmi bohatý na historii. Její výčet by vydal na samostatnou práci, avšak neváže se tak úplně k tématu. Zámecký park a oranžérii bych ale ráda zmínila, jelikož jejich význam nalézáme i v hudební historii, především u zámeckého

5 KADLEC, M. *Sychrov*. Libice nad Cidlinou: Gloriet, 2003, [24] s. ISBN 80-86644-37-5.

parku, který sloužil např. Antonínu Dvořákovi jako místo k odpočinku již v dobách svého vzniku.

Zámecká oranžerie nemá sice přímou historickou souvislost s hudbou, je to však stavba ojedinělá, stejně tak jako její význam a její historie, tím spíše, že má svou funkci i v dnešní době po rekonstrukci. Návštěvníci se zde mohou občerstvit např. při konání festivalu Skotské hry. V současnosti ale slouží zámecká oranžerie také jako koncertní prostor. Ačkoli není využívána příliš často, své místo si postupně nachází.

1.2.1 Zámecký park

K zámku přiléhá zámecký park o rozloze 26 hektarů, který je vytvořen v anglickém stylu. Byl založen po roce 1840 spolu s přestavbou zámku v novogotického stylu knížetem Kamilem Rohanem. Park je rozsáhlý a strukturovaný do tří prostorových os (tzv. „husí nožka“).

Hlavní středová osa je koncipována jako široký průhled a je nejširší. Zakončena je zámeckou Oranžérií. Pravá osa, která směřuje do volné krajiny, nabízí průhled s kostelem v Jenišovicích a je tvořena alejí dubů, přecházející v alej lipovou. Levá osa - severní, rovněž směřuje do krajiny, z níž se na protilehlé straně otevírá pohled s loukami a lesíky. Skrz osový systém jsou situovány cesty, vedoucí od průhledu k průhledu, které návštěvníkovi otevírají stále nové pohledy na zámek a na skupiny stromů, zajímavých svou barvou, tvarem a exotičností.

Součástí zámeckého parku je čínské jezírko, kamenné napajedlo pro ptáky, pískovcová plastika Panny Marie Sedmibolestné u zámecké kaple a pět bazénů. Jelikož zámecký park slouží především k odpočinku a relaxaci návštěvníků, nalezneme v něm i lavičky. Kníže Kamil Rohan byl nadšený botanik. Proto jsou pýchou zámeckého parku vzácné dřeviny a keře. Mezi významnější patří platan východní, smrk ajanský, katalpa trubačovitá, bříza papírová, jinan dvoulaločný. čtyři druhy dubů aj.

1.3 Zámecká oranžérie

Dominantou zámeckého parku je zámecká oranžérie⁶, která má dispoziční charakter letního záměčku, či letohrádku a nachází se na východní straně zámeckého parku. Stavba je vybudována ve stylu italské renesance, čímžž architektonicky nezapadá do stylu gotiky, ve kterém je pojat celý zbytek areálu. Byla vybudována v roce 1852 na základě projektu Josefa Pruvota, který schválil kníže Kamil Rohan.

Obrázek 2: Zámecká oranžérie

Budova, která bývala v zimě vytápěna, sloužila k ukládání teplomilných rostlin. Zároveň ale sloužila jako prostora s důležitou společenskou funkcí, občerstvoval se zde a odpočíval např. habsburský císař František Josef I. nebo Ferdinand I. Dobrotivý.

Dnes po rekonstrukci slouží návštěvníkům jako kavárna. Vhodná je i pro pořádání svatebních hostin, či firemních akcí. Zpřístupněna návštěvníkům bývá především v letních měsících.

6 Obrázková příloha: *Zámek Sychrov* [online]. Dostupné z: http://www.zamek-sychrov.cz/kalendar-akci/caj-o-pate-prochazka-ceskou-operetou-167_185cs.html

2 Hudební nástroje nacházející se na zámku Sychrov

V interiéru zámku Sychrov nalezneme cenné hudební nástroje s bohatou historií.

2.1 Varhany v zámecké kapli

Kaple Panny Marie, tak jak ji znám dnes, byla vybudována knížetem Kamilem Rohanem v letech 1856-1862. Varhany byly postaveny především z toho důvodu, že na Sychrov jezdíval skladatel Antonín Dvořák za svým přítelem Aloisem Göbelem, který dobře věděl, že Dvořák je nejen vynikající skladatel, ale také absolvent pražské varhanické školy a rád využije každé příležitosti, kdy si může zahrát na varhany při bohoslužbě. Dříve stál v kapli na kůru pozitiv. Je o něm v zámeckém inventáři z roku 1837 zápis.

S varhanářem Josefem Predigerem z Albrechtic bylo domluveno, že na kůru postaví nové, větší varhany, které budou mít pedál. Stát měly ve výklenku v zadní části kaple. Bylo ale potřeba, aby byly s ohledem na malý prostor pouze jednomanuálové.

Varhanář Prediger tedy z důvodu úsporných opatření vytvořil projekt na neobvyklou stavbu varhan. Nikde jinde se s podobnou stavbou nesetkáme.

2.1.1 Stavba varhan

Nástroj má 7 znějících rejstříků a 8 rejstříkových táhel. Na pravé straně zůstalo neobsazeno jedno táhlo. Ačkoli varhaník při hře nevidí k oltáři, nebyla jiná možnost než hrací pult vestavět do zadní části varhanní skříně. K hřidelnicové desce pedálu je přístup od obdélníkového krytu pod lavicí. Nad varhaníkovou lavicí umístil varhanář konstrukci s dvěma klínovými měchy. Na vzdušnici pedálu nalezneme 13 dřevěných píšťal ve dvou řadách. Ty zároveň utvářejí stěnu varhan. První řada píšťal má rozsah od C do c, nachází se za klaviaturou a je krytá.

Druhá řada, jejíž píšťaly mají rozsah od c do c1, je otevřená. Subbas pedálový rejstřík, patřící do kryté řady, je trvale zapojen bez rejstříkového táhla, a to ve spodní oktávě. Vzduchová oktávová spojka pedálu s rozsahem od C-H superoktávy, která má rozsah c-c1 suboktávy, což znamená, že když varhaník vytáhne rejstřík Pedal Octav Copel,

má možnost repetice v druhé oktávě a současně může využít funkce otevřené řady Hohflaut 8'.

V obou řadách se nachází tón malé c. Krytá píšťala poslední v řadě hraje však pouze tehdy, když je zapnutá spojka. Stroj s píšťalami je krásně intonován, jeho výraznost se násobí akustikou kaple. Když varhaník hraje pleno⁷, dojem ze zvuku je takový, jakoby varhany byly větší.

Na Antonína Dvořáka ušlechtilý zvuk varhan silně zapůsobil. Nechal se jimi inspirovat k napsání několika menších církevních skladeb, které věnoval Aloisi Göbelovi.

Prospekt nástroje má velice moderní pojetí vzhledem ke své době. Nachází se na něm 29 většinou jen neznějících okrasných píšťal v pěti polích. Dvě krajní a nejvyšší centrální píšťalová pole čítají po pěti volně stojících píšťalách a jsou poněkud vysunuta vpřed. Dvě střední pole mají 7 píšťal a jsou ohraničena gotickými oblouky. Typická kaligrafie nacházející se na porcelánových štítcích manubrií a hlasová dispozice nástroje vypovídá o autorství mistra Josefa Predigera.

Seznam rejstříků nacházející se na varhanách.

Vlevo:

P. Octav Copel	Fugara	4'	Gedact	8'	Hohflaut	8'
----------------	--------	----	--------	----	----------	----

Vpravo:

Principal	4'	Mictura 3*1 ½'	Octave 2'	Tacet ⁸
-----------	----	----------------	-----------	--------------------

Subbas 16' nacházející se ve spodní oktávě je trvale zapojen bez rejstříkového táhla. Klaviatura manuálů má rozsah C-c3, rozsah pedálu je C-c1.

72',4',8',16' + mixtura

8 TOMÍČEK, J. *Varhanáři Predigerové*. Semily: Tiskárna Glos, 2013, str. 114. ISBN 978-80-260-5406-1.

2.1.2 Vzhled varhan

Varhanní skříň vyzdobil řezbář rodiny Bušků. Zanechal po sobě vyrytý nápis svého jména na čelním nosném břevnu varhanních měchů *Rudolf Bušek 1878*⁹. Skříň nástroje si zachovala výtvarný styl korespondující s výtvarným stylem inventáře kaple.

Firma Igra z Prahy přidala a napojila k nástroji J. Predigera z roku 1878 také volné rejstříkové táhlo Kvintu 1 1/3', a to v 70. letech 20. století v rámci konzervačních prací. Varhany v zámecké kapli na Sychrově jsou však i přes tento zásah jedinečným nejzachovalejším původním nástrojem z dílny varhanáře Josefa Predigera (spolu s varhanami Ignáce Predigera v kostele Nejsvětější Trojice v Roprahaticích). Těmto mimořádným raritám je potřeba věnovat speciální péči.

Oba dva nástroje přežily obě světové války, mají za sebou staleté hlodání červotočů a přežily i úpravy z období romantismu. Jejich konzervaci by měla mít pod dohledem odborná firma, která by je zanechala bez újmy, jelikož jsou to jak historicky, tak po umělecké stránce velmi cenné královské nástroje a je velmi žádoucí je uchovat pro další generace.¹⁰

9 Řezbář P. Bušek se narodil v Praze a a po roce 1856 se přestěhoval na Sychrov. Tam se svými syny pracoval na výzdobě zámku. V kapli je jimi zhotovená i kromě varhanní skříně také kazatelna a oltář. Jejich závod se zabýval výrobou uměleckého nábytku i kostelním zařízením určeném pro další chrámy. Byly to např. Lučany na Nisou, Přepere, Semily, Řepín a pravděpodobně i další.

10 TOMÍČEK, J. *Varhanáři Predigerové*. Semily: Tiskárna Glos, 2013, s.79-80,124 ISBN 978-80-260-5406-1.

2.2 Zvony na zámku Sychrov

Ačkoli zvony svým způsobem mezi klasické hudební nástroje nepatří, je mnoho důvodů, proč je mezi ně zařadit, a to nejen pro jejich neméně důležitou společenskou funkci, ale především pro jejich hodnotnou historii a překrásný, výrazný zvuk.

2.2.1 Cimbál 1629

Cimbál z roku 1629 je nejstarším zvonařským dílem na zámku Sychrov. Nalezneme ho v severní zámecké věži zavěšený v okenním otvoru. Zde však nebyl zvon umístěn odjakživa. Jeho původní místo bychom hledali spíše jinde. Jelikož archivní dokumenty o tomto zvonařském díle nevypovídají, nemůžeme určit, zda patří do původního předválečného inventáře zámku, nebo zdali bychom ho spíše chápali jako artefakt poválečných svozů. Pokud bychom se přiklonili k první variantě, odhadovali bychom původ zvonu z období předchůdců raně barokní výstavby zámku rodem Lamottů z Fintropu (1690-1693).

Zvon má průměr 38 cm a spodní okraj je částečně odlomen na straně směřující do zámeckého nádvoří. Je připevněn k primitivnímu železnému závěsu čtyřuchou nezdobenou korunou. Nápisová páska, která je nahoře i dole lemovaná párem jednoduchých linek, obíhá středem pláště. Další pár jednoduchých linek probíhá těsně nad spodním okrajem. Šest andělských hlav na oblacích na reliéfu pláště cimbálu doplňují.

Kdo je autorem tohoto díla nám zůstává utajeno, ačkoli díky způsobu umístění, velikosti i kapitálnímu písmu se můžeme domnívat, že by to mohl být buď Jan Pricquey z Mladé Boleslavi, nebo někdo ze Schrötterů, především tedy Martin Schrötter II. z Hostinného, který byl v této době činným umělcem. Roku 1630 zhotovil do zvonice u kostela sv. Václava v Rovensku pod Troskami první dva zvony.

Dokumentace nemohla být pro náročnost přístupu dokončena, a to především pokud jde o přesné zachycení nápisu, který byl díky své dostupnosti zaznamenán takto: SIT NOMEN DOMINI BEN [EDICTVM] 1629¹¹

11JAKUBEC, P. *Navzdory věkům. Unikátní soubor kampanologických památek na zámcích Hrubý Rohozec a Sychrov*. In FONTES NISSAE str. 42[online].

2.2.2 Zvon 1733

V depozitáři zámku se nachází bronzový zvon neznámého původu. Odhadem minimálně od dob hromadných svozů uměleckých předmětů po roce 1945. Zvon je ulitý pražským zvonařem Valentinem Lissiackem v roce 1733.

Má šestiuchou nezdobenou korunou a dodatečně vyvrtané dva kruhové otvory, nacházející se v čepci, ve kterých je vyryta číslice 33, která představuje hmotnost zvonu v librách. Srdce zvonu se v exempláři nenachází.

Pod čepcem zvonu se nachází široký festonový pás, který je uprostřed přerušný polem s nápisem, a pod ním se nachází reliéf sv. Jana Nepomuckého, jenž je umístěn mezi věncem zvonu a nápisovou páskou.

Zvon dosahuje dolního průměru 30 cm a je bez koruny vysoký 22 cm. S korunou potom 29 cm.

Nápis nacházející se na zvonu zní takto: VALLENTIN LISSIACK GOS MICH IN PRAG 1733¹²

2.2.3 Zvon 1858

V roce 1858 byla z dílny pražského zvonaře Karla Bellmana pořízena na zámek Sychrov dvě nová díla. Zasloužil se o to kníže Kamil Rohan, na jehož náklady byly zvony na Sychrov dovezeny. Byl to zvon pro věžičku nad kaplí Narození Panny Marie a cimbál do hodinové věže. Podobu zvonu dodnes známe pouze zprostředkovaně, a to ze stručného popisu nacházejícím se v ohlašovacím listu z roku 1942 a z inventáře vybavení kaple. Cimbál existuje na rozdíl od zvonu dodnes. Popis zvonu v ohlašovacím listu jej zařadil do kategorie A, proto byl odkázán k okamžitému sejmutí a transportu do Německa.

2013., 13 [cit. 2015-15-06]. Dostupné z http://issuu.com/npu-liberec/docs/fontes_nisaae_13_01

dále jen Jakubec

12 Jakubec str. 43

Zvon měl průměr 37 cm, výšku 31 cm a hmotnost 29 kg. Nacházel se na něm rodový znak knížat Rohanů a jeho pořizovací cena byla sto zlatých.

Nápis, který se na něm nachází uvádí kaplan Josef Němeček v roce 1864 takto:

Ter quotidie clama: Ave Maria! Inter CeDe pro nobls Marla, absque Labe ConCepta!

*Fusa sum jussu serenissimi Camilli Principis de Rohan a Carolo Bellman Pragae*¹³.

Ohlašovací list interpretuje tuto pasáž takto:

*Fusa Carolo Bellman C. R. Aulico Campanarum Fusore Pragae.*¹⁴

2.2.4 Cimbál 1858

Cimbál z roku 1858, který je dnes zavěšen v hodinové věži přímo nad cimbálem z roku 1629, je druhým dílem zvonaře Karla Bellmana. Cimbál je napevno přišroubovaný k železnému závěsu, jehož průměr je 54 cm. Je litý z bronzu a je bez koruny. Nápis, umístěný na polovině plochy pláště nemohl být pro nesnadný přístup dokumentován v plné šíři. K dispozici je v této podobě:

INTER QUOTIDIE CLAMO: AVE MARIA/ FUSA SUM JUSSU SERENISSINI(!)
CAMILII PRINCIPIS/ DE ROHAN, PRINCIPIS DE GUEMENÉE, ROCHEFORT
MONTAUBAN, DUSIC DE MONTBAZON ET BOUILLON A (NNO) D (OMINI)
1858¹⁵.

2.2.5 Anonymní zvon

Existuje ještě jeden kampanologický artefakt nacházející se ve sbírkách sychrovského zámku, a tím je malý nebronzový zvon, jehož původ není znám. Koruna zvonu má podobu kónicky se zužujícího hranolu, v němž je kulatý otvor. Má ocelové srdce s kvadratickou kotvou a kulovou pěstí. Jeho povrch je hladký, bez nápisů a reliéfů.

13 Jakubec str. 44

14 Jakubec str. 44

15 Jakubec str. 44

Zvon byl pravděpodobně umístěn v závěsu na věži nad zámeckou kaplí, a to po odebrání v roce 1858. Není známo, kdy byl snesen a odnesen do depozitáře. Co je ale dodnes ve věži uchováno, je dřevěná hlava se čtyřmi pásky, které s největší pravděpodobností pocházejí ještě z rekvírovaného zvonu z dílny Karla Bellmana.

Zvon má průměr spodního kraje 16 cm, 17 cm výšky s korunou a 13 cm bez koruny.

Zvony, které byly na zámek Sychrov sváženy jako umělecké artefakty po druhé světové válce, mají komplikovaný původ. Evidence je problematická. Lissiackův zvon zasluhuje jako movitá kulturní památka samostatnou ochranu.¹⁶

2.3 Klavíry na zámku Sychrov

Na zámku Sychrov se hudební nástroje nevyskytují pouze v souvislosti s historií, v interiérech máme možnost spatřit i standardní nástroje novodobé. v

2.3.1 Křídlo v zámecké galerii

V popředí zámecké galerie na vyvýšeném pódiu menších rozměrů se nachází koncertní křídlo značky Bössendorfer. Uplatňuje se při koncertech, které bývají v galerii pořádány.

Klavír slouží také jako doprovodný nástroj při svatebních obřadech, které jsou zde taktéž často pořádány, především díky krásným historickým prostorům této galerie. Tato příležitost především nechá vyniknout jeho zvukovým možnostem, který svatební obřad dokresluje do naprosté dokonalosti.

Svatba, už tak záležitostí velmi slavnostního charakteru, nabývá díky hudebnímu doprovodu hraným na klavír v zámecké galerii na hodnotě naprosto jedinečného zážitku pro všechny zúčastněné, mnohdy i pro samotného interpreta. Je tomu také proto, že požadavky svatebčanů na hudbu doprovázející obřad bývají nejen ve stylu klasické hudby,

16 JAKUBEC, P. *Navzdory věkům. Unikátní soubor kampanologických památek na zámcích Hrubý Rohozec a Sychrov*. In FONTES NISSAE str. 42-45 [online]. 2013, č.13 [cit. 2015-15-06]. Dostupné z http://issuu.com/npu-liberec/docs/fontes_nisaae_13_01

ale mnohdy i ve stylu hudby popové v klavírní verzi, která na křídlo vynikne mnohem lépe než na jakýkoli elektroakustický klávesový nástroj. Nehledě na to, že interpret má v tomto hudebním stylu možnost bohaté improvizace. Paradoxně, dojem z popové hudby se nijak nekříží s dojmem z historického charakteru zámecké galerie. Křídlo tedy v těchto zámeckých prostorách plní při svatebních obřadech stejně jako při koncertech svou funkci zcela spolehlivě.

2.3.2 Klavír Aloise Göbela

V prostorách zámku Sychrov byla k příležitosti 110. výročí narození skladatele zřízena pamětní síň Antonína Dvořáka. Nyní se nachází v Muzeu Antonína Dvořáka v Praze. Pamětní síň nás uvádí do života a díla skladatele ve spojitosti s jeho návštěvami na zámku Sychrov u jeho přítele Aloise Göbela a s návštěvami v Turnově. V této síni se nachází klavír, který patřil Aloisi Göbelovi a na který hrával Antonín Dvořák při svých návštěvách.

V této práci ho však pouze zmiňuji, jelikož se v dnešní době již v interiéru zámku Sychrov nenachází. Tato problematika by spadala spíše do podrobnějšího bádání souvisejícího s cestami Antonína Dvořáka na zámek Sychrov, či zaměření na problematiku nástroje 19. století.

3 Významné hudební osobnosti na zámku Sychrov

Z nejproslulejších hudebních osobností, které zámek Sychrov navštívili, můžeme prvenství zcela jistě udělit českému hudebnímu skladateli Antonínu Dvořákovi, který patří k významným českým hudebně historickým osobnostem. Můžeme zde hovořit o jednom z největších velikanů, na které se naše země může pyšnit. Hudební dílo, které po sobě zanechal, dodnes obdivuje a ještě dlouho bude obdivovat celý svět.

3.1 Cesty Antonína Dvořáka

Pro běžně hudebně laickou veřejnost u nás i ve světě je považována za nejhodnotnější a mnohdy pouze jedinou známou cestu Antonína Dvořáka cesta do Spojených států amerických. Tím spíše pro veřejnost ve světě, především ve Spojených státech, neboť obyvatelé USA považují Antonína Dvořáka za svého národního skladatele. Není divu, když vezmeme v potaz, jak legendární hudební osobnost to byla.

Zámek Sychrov patří k místům, které Antonín Dvořák navštěvoval pravidelně. Toto místo však není s jeho jménem spojováno tak výrazně jako např. Nelahozeves, Vysoká či Zlonice, proto se o jeho pravidelných návštěvách na Sychrov prakticky v běžně dostupných publikacích věnujících se životu a dílu Antonína Dvořáka žádné podrobnější informace nedozvíme. Dvořákovy návštěvy na Sychrově můžeme však považovat za významné minimálně stejně tak, jako byl zámek Sychrov významným místem pro Antonína Dvořáka. Jeho památka je i pro obyvatele Sychrova a jeho okolí velice cenná.

Pro zámek Sychrov tvoří povědomí o pravidelných Dvořákových návštěvách významnou kapitolu. Na počest těchto událostí je na zámku Sychrov vystaven památník Antonína Dvořáka, který je návštěvníkům prezentován za pomoci osvětlující techniky. Dále je na připomenutí Dvořákových pravidelných návštěv pořádán festival Dvořákův Turnov a Sychrov, kde každoročně vystoupí stejnojmenný pěvecký sbor z Turnova, který má taktéž jako festival mnohaletou tradici a jeho prvotní seskupení bylo založeno ještě za Dvořákova života a ve spolupráce s ním.

Antonína Dvořáka poutalo k Sychrovu dlouholeté přátelství s Aloisem Göbelem.

3.2 Alois Göbel

Alois Göbel (1841-1907) se narodil v Rožďalovicích v kantorské rodině a jeho plánem bylo stát se také učitelem. Poté, co dokončil studia v Liberci a Praze, začal působit ve funkci učitele ve škole v Radimovicích u Sychrova. Jakožto zpěvák disponující zvučným barytonem příležitostně vystupoval, a to i v zámecké kapli při bohoslužbách. Zde pravděpodobně zaujal knížete Kamila Rohana, kterému se jeho hlas líbil natolik, že najal Göbla do služby tajemníka na Sychrovském zámku. Za svůj život se však projevil i jako skladatel. Pro Bozkov složil nápěv k poutní písni: Přes doly a hory poutník chvátá.

Obrázek 3: Alois Göbel

O tom, jakou funkci Alois Göbel na zámku Sychrov vlastně nakonec zastával, se dočteme v každém zdroji něco jiného. Nejčastěji je však uváděn jako patronátní komisař sychrovského a semilského panství, stejně tak správce zámku Sychrov, nebo sychrovský sekretář. V době, kdy spřátelil s Antonínem Dvořákem, zastával funkci tajemníka.

V zimě trávil Alois Göbel čas v Praze po boku knížete Kamila Rohana a jeho rodiny. Společně trávili čas v paláci nacházejícím se v Karmelitské ulici. Při pobytu často vystupoval při příležitostech pořádaných uměleckých večerů před hosty šlechtického stavu. Ve volném čase Göbel rád sledoval hudební dění v Praze a časem měl možnost se i s

některými jeho představiteli blíže seznámit. Mezi ně patřil i Karel Bendl, skladatel, pedagog, sbormistr a dirigent, který je považován za výraznou osobnost pražského kulturního života 2. poloviny 19. století. S Dvořákem se Karel Bendl seznámil na varhanické škole během studií a jejich přátelství mělo trvání do dalších let. Svůj první písňový cyklus Cypřiše věnoval Dvořák právě Karlu Bendlovi.

Mladý Antonín Dvořák byl na počátku 60. let častým hostem u Bendlových rodičů, kde měl k dispozici bohatý archiv hudebnin a klavír. Bendl byl také zároveň přítomen u prvního Dvořákova veřejného úspěchu, kdy roku 1887 provedl s pražským sborem Hlahol hymnus Dědicové Bílé Hory. Byl také Dvořákovým zástupcem na Pražské konzervatoři za jeho nepřítomnosti, kdy byl na cestách ve Spojených státech.

V té době, kdy Karel Bendl seznámil Antonína Dvořáka s Aloisem Göbelem, působil Dvořák jako violista v orchestru Prozatímního divadla

3.3 Dvořákovo a Göbelovo přátelství

Antonín Dvořák jezdil na zámek Sychrov v letech 1877-1882.

Když navštívil zámek poprvé, měl možnost ho poznat ještě v jeho původní podobě nedotčené zubem času. V době, kdy na zámek jezdil, nevypadal ještě zdaleka tak, jak ho známe dnes. Na jeho vnitřních výzdobách probíhaly teprve závěrečné práce.

Dvořák přijel na pozvání svého přítele Aloise Göbela, který byl více méně stejně starý.

To, že Alois Göbel pro Antonína Dvořáka mnoho znamenal, je patrné i z toho, že byl zároveň kmotrem všech dětí a jednu ze svých dcer Aloisii pojmenovali Dvořákovi právě po Aloisu Göbelovi.

Alois Göbel byl pro Antonína Dvořáka jednou z nejzajímavějších postav, s jakou se ve svém životě setkal. Oba nadšení hudebníci spolu navázali úzký a vřelý přátelský vztah, kterých do Dvořákova života patřilo jen několik.

Vždy s radostí přijal Göbelovo pozvání na Sychrov. Do krásného zámeckého prostředí obklopeného přírodou rád jezdil, a to hlavně proto, aby zde našel klid pro tvůrčí práci i idylický kout pro zotavení těla i mysli. Bydlíval v úřednickém domě Aloise Göbela.

S Göbelem nejen rád diskutoval o svých problémech soukromých i uměleckého rázu, ale navštěvovali spolu i své hudební přátele z okolních obcí, kde si Dvořák rád o poutích zahrál na violu nebo varhany.

Než si Dvořák zakoupil dům ve Vysoké u Příbrami, trávil na zámku Sychrov vždy část letního období. Poté se snažil alespoň přijet na pouť, která se konala v den jeho narozenin, tedy 8.září.

O pouti zpívala v zámecké kapli i Dvořáková žena Anna, a to po boku Aloise Göbela. Anna Dvořáková byla výborná altistka. Antonín Dvořák složil pro příležitost takovýchto domácích koncertů i několik skladeb, které zpíval Alois Göbel s Annou Dvořákovou za doprovodu varhan, na které hrál on sám.

Počátkem roku 1879 byl Dvořák navštívit zpěvácký spolek v Turnově nedaleko Sychrova, kterému věnoval Čtyři smíšené sbory op. 29. Dva z nich měly 20. října 1878 premiéru. Spolek, který byl založen roku 1861 na podnět Aloise Göbela, jenž byl tohoto spolku funkcionářem, jako projev svého uznání jmenoval Antonína Dvořáka čestným členem. Stejně tak jako Karla Bendla a Bedřicha Smetanu. Po Dvořákově smrti přijal spolek jméno skladatele do svého názvu.

29. června 1879 se konal v Turnově koncert sestavený z Dvořákových skladeb, který uspořádal právě Alois Göbel. Vystoupili na něm houslista Ferdinand Lachner a violoncellista Alois Neruda, který zahrál i Dvořákovu novou skladbu Polonézu pro violoncello s doprovodem klavíru. Tuto skladbu napsal Dvořák údajně na Sychrově k příležitosti tohoto koncertu. Na koncertě byl účasten i Alois Göbel, který ze Tří Novočeských básní op. 50 zpíval baladu Koljas.

Když Dvořák začal častěji cestovat do zahraničí, dělo se tak na úkor jeho návštěv na Sychrově, kterých už nebylo tolik. Aloisu Göbelovi se je snažil nahradit alespoň dopisy ze svých cest, v kterých se mu svěchoval se svými zážitky a dojmy. Další dopisy potom

přicházely z jeho zájezdů po Čechách z Prahy a z Vysoké u Příbrami. Dopisů z těchto cest se zachovalo kolem osmdesáti. Jde o korespondenci převážně z let 1879 až 1900 a jsou uloženy v Dvořákově muzeu v Praze.

3.4 Dvořákova díla, zkomponovaná na Sychrově

Dvořákova díla zkomponována na zámku Sychrov jsou především drobné skladby duchovního charakteru. Pokaždé, když mu bylo vydáno nějaké dílo, vždy jeden z prvních výtisků poslal na Sychrov Aloisi Göbelovi.

3.4.1 Ave Mari stella

Je jednou ze skladeb zkomponovaných Antonínem Dvořákem na zámku Sychrov. Má opusové číslo 19B a v Burghauserově katalogu má číslo 95A. Antonín Dvořák tuto skladbu zkomponoval dne 4. září 1879, když byl na návštěvě u svého přítele Aloise Göbela. Ave Mari stella je skladba pro nižší hlas s doprovodem varhan. Text je liturgický v latinském jazyce. V den, kdy Dvořák slavil své osmatřicáté narozeniny, byla tato skladba poprvé provedena. Podruhé byla provedena 8. září 1879. Na varhany hrál sám Dvořák, zpívala jeho žena Anna. Té je také skladba věnována. Tiskem byla poprvé vydána nakladatelem Emanuelem Starým a to poprvé v roce 1883.

3.4.2 Hymnus de sct. Trinitate

Neboli Hymnus k Nejsvětější Trojici, byl první Dvořákovou skladbou napsanou na zámku Sychrov. Skladba je pro střední hlas s doprovodem varhan. Text k této skladbě je v latinském jazyce a patří mezi laudy (chvály), které se zpívají o svátek Nejsvětější Trojice.

Dvořák tuto kompozici napsal na Sychrově dne 14. srpna 1877 při příležitosti návštěvy v předvečer svátku Nanebevzetí Panny Marie. Druhý den ji Alois Göbel zazpíval při mši. Rukopis Antonína Dvořáka byl až do roku 1907, tedy do roku úmrtí Aloise Göbela, v jeho majetku. Teprve potom se stal majetkem rodiny skladatele. Tiskem vyšel Hymnus jako příloha květnového čísla časopisu Cyril v Praze roku 1911.

3.4.3 O sanctissima

Je skladba komponována na text duchovní písně v latinském jazyce. Je psána jako dvojzpěv. Kompozice je pro alt a baryton s doprovodem varhan. Má opusové číslo 19A a v Burghauserově katalogu ji najdeme pod číslem 95B, 95Bbis. Stejně jako ostatní skladby i tuto zkomponoval Dvořák při své návštěvě na zámku Sychrov u svého přítele Aloise Göbela, kterému dvojzpěv věnoval.

Skladba poprvé zazněla v den osmatřicátých narozenin skladatele dne 8. září 1879, v zámecké kapli na Sychrově v provedení Aloise Göbela a Dvořákovy ženy Anny. Skladba byla vydána tiskem poprvé roku 1883 nakladatelem Emanuelem Starým v Praze. V 70. letech 20. století byla také objevena pozdější skladatelova úprava. Je z roku 1890 a její číslo v Burghauserově katalogu je B95Bbis.

3.4.4 Ave Maria

Má opusové číslo 19B a její číslo v Burghauserově katalogu je 68. Skladba je napsána pro nižší hlas s doprovodem varhan a ztvárňuje liturgický text v latinském jazyce. Dvořák tuto skladbu zkomponoval ve dnech 23.-24. července 1877, a to na zámku Sychrov při příležitosti návštěvy. Skladbu věnoval své ženě Anně Dvořákové. Premiéru měla skladba 26. července 1877 v zámecké kapli na Sychrově v provedení Anny Dvořákové a Antonína Dvořáka, který v tento den slavil svůj svátek. Skladba byla taktéž vydána roku 1883 tiskem nakladatelstvím Emanuela Starého v Praze.

3.4.5 Koncert pro housle a orchestr a moll

Opusové číslo tohoto koncertu je 53, v Burghauserově katalogu má tato skladba číslo 108. Koncert je třívětý. 1.věta má tempové označení Allegro ma non troppo, 2. věta Adagio ma non troppo. 3. věta je Finale, Allegro giocoso, ma non troppo. Tento koncert řadíme mezi Dvořákova vrcholná díla. Tuto skladbu zadal Dvořákovi nakladatel Simrock jako objednávku. Vývoj této skladby byl poměrně složitý. Antonín Dvořák během své návštěvy na zámku Sychrov u svého přítele Aloise Göbela vytvořil první verzi této kompozice.

3.5 Dvořákova a Göbelova korespondence

Dvořákova a Göbelova korespondence je kapitola sama pro sebe. Je to deník dvaceti skladatelových let jeho vrcholného tvůrčího života. Odhaluje nám Dvořákovy metody práce, názory, umělecké plány, poskytuje souvislý působivý a ojedinělý pohled do jeho života, seznamuje nás s jeho vztahem k rodině, umělcům, přátelům a přináší poznatky ke genezi jeho děl. Představuje Dvořáka nejen jako umělce, ale i jako prostého člověka s každodenními zálibami a starostmi. Zároveň by se o ní dalo hovořit i jako o kronice své doby, kulturní i politické. Představuje a komentuje mnoho událostí z uměleckého života v Anglii, Německu, Spojených státech i z uměleckého života v domácím prostředí jeho vlasti.

Dvořák nezapomínal na své přátele v Čechách, a to ani jako umělec, který nabyl za svůj život mnoho titulů. Vždy v dopise žádá Aloise Göbela o vyřízení pozdravů všem přátelům na Sychrově. Radovi Jansovi – řediteli panství, Františku Vordrenovi – lesnímu správci, řediteli zahradnictví na Sychrově Vojtěchu Maškovi, rodině Rubeše- pražského uzenáře, který trávil léto na letním bytě na Sychrově, Františku Čepelíkovi – sbormistorvi zpěváckého spolku a turnovskému učiteli, kaplanovi zámku Sychrov Hůlkovi, Máry-Göbelově hospodyně, sychrovskému kuchaři Wilhelmovi, Kajetánu Tichému – řídícímu učiteli v Jenišovicích i Josefu Khunovi – řediteli Turnovského kůru. Tento seznam jmen, který patrně není kompletní, představuje přehled lidí se kterými se Dvořák na Sychrově stýkal a s nimiž měl bližší přátelské styky.

Dochovaná korespondence je jednostranná, neboť dopisy Aloise Göbela směřované Antonínu Dvořákovi se bohužel nedochovaly. Avšak korespondence, i když jen z Dvořákovy strany přináší pocit dialogu, který dává nahlédnout do soukromého i tvůrčího Dvořákova života. I jeho protějšek, oddaného a skromného Aloise Göbela, představuje velmi reálně.

První dochovaný dopis zaslaný Dvořákem Aloisi Göbelovi je z roku 1787 a zaslán byl z Prahy. Zní takto:

„Milý příteli!

Zde Vám tedy odesílám ty sbory a prosím, byste je laskavě na patřičné místo odeslali sobě neobtěžoval.

Srdečný pozdrav od Vašeho

Tondy“¹⁷

Druhý dochovaný dopis¹⁸ odesílá Dvořák na Sychrov Aloisi Göbelovi z Berlína 30. července 1879, ve kterém provedl slavný houslista své doby Josef Joachim poprvé se svým kvartetem smyčcový kvartet Es dur op. 51 a smyčcový sextet A dur op. 48.

„Milý příteli!

V outery jsem přijel do Berlína a šel jsem hned k Simrockovi, kde už na mne čekali. Jakkoliv jsem zde teprve několik hodin, zažil jsem zde mezi nejprvnějšími umělci tolik příjemných a radostných chvilí, které mi zajisté po celý můj život v paměti utkví.

Joachim můj příchod s toužebností očekával a k vůli mně uspořádal v outery v 7 h[odin] Večer Soirée, kde se hrál můj nový kvartet a sextet. Jak to vše hráli a porozuměli a s jakým nadšením, to vše Vám nyní ani vypovědět nemůžu. Za to Vám toho napovídám, až přijedu opět k Vám na Sychrov. Bude to bezpochyby v sobotu.

Tedy sbohem Váš Antonín Dvořák“¹⁹

Další dopis Antonína Dvořáka psaný Aloisi Göbelovi z Karlových Varů vypovídá o tom, jak blízcí přátelé si byli. Z dopisu, který píše Dvořák očividně s nadšením, je patrné, že jejich přátelský vztah byl pro oba velmi cenný. Dvořák se Göbelovi rád svěřil s milými

17 DVOŘÁK, A. Korespondence a dokumenty. 1. vyd. Praha: Bärenreiter Editio Supraphon, 1987, s.164.

18V knize Severočeské hudební kapitoly je uváděna jako první dochovaná korespondence, ale seznam zde není kompletní. V publikaci Dvořákovy dopisy? Je uváděna jako druhá.

19DVOŘÁK, A. Korespondence a dokumenty. 1. vyd. Praha: Bärenreiter Editio Supraphon, 1987, s. 177

událostmi, které se mu v životě přihodily, i pokud šlo jen o maličkosti z denního hudebního života.

„Milý příteli!

Jsem opět jednou v Karlových Varech, i nemohu jinak, než jak obyčejně Vám nějakou tu zprávu o sobě dát. Se Simrockem bydlíme pohromadě a mám se zde výtečně. Přivezl jsem s sebou ouverturu „Tyla“ a ty smíšené sbory, kvartet ? Zítra u Hanslicka budeme muzicírovat. Kvartet s mu prý moc líbí, až na ty synkopy v Andante. Než jsem sem přišel, hráli zde Labický 1. sešit „Legend“. Dnes hrajou ouverturu „Šelmy sedláka“. Zkrátka mnoho, mnoho zde hrají mých kompozic a líbí se. Nevím co dál. Buďte zdrav!

Brzké shledání na Sychrově!

Váš

*Dvořák*²⁰

Další dopis píše Dvořák z Vysoké 21. srpna 1894

„Milý příteli!

Právě píši Wihanovi do Brandýsa nad Orlicí. Žádám, aby hráli kvartet a pak já s nimi „Dumky“ Ostatní program , zpěv a piano, račte nám obstarat. Přistoupí – li na požadavek, je dobře a když ne, pak teprv by jsme se obrátili na ty pány a zahráli bychom g moll trio (totiž s nimi) a noty bych vám poslal. Jenom hned pište Whanovi a dejte mi vědět jak věci stojí. Těším se velice, že se v té krásné hornaté krajině budeme moci sejít, jen aby nám nesklaplo!

Libá Vás Váš A. Dvořák

*Pávě jsem dokončil novou sérii „Škotských tanců“ pro piano sólo. Oty slíbí Vám přinesu“.*²¹

20

DVOŘÁK, A. Korespondence a dokumenty. 1. vyd. Praha: Bärenreiter Editio Supraphon, 1988, s.262.

21

DVOŘÁK, A. Korespondence a dokumenty. 1. vyd. Praha: Bärenreiter Editio Supraphon, 1989, s. 278

Jeden z posledních dopisů píše Antonín Dvořák Aloisi Göbelovi 20.6. 1903 z Vysoké. V dopise mu přeje vše nejlepší k svátku.

„Milý příteli

sedím zde tak o samotě v pokoji při otevřeném okně a poslouchám božské zpěvy ptactva. Venku přichází konečně dlouho zde očekávaná vlažička a já klidně pracuji na dokončení mé nové zpěvohry „Armidy“. Dělán již poslední scénu a tu právě přichází Otilka do pokoje a říká, že je zítra sv. Aloise a tu mi napadá, musím psát, musím, do Sychrova svému dávnému a dobrému příteli!

Přijměte tedy ode mne a od nás všech zde přítomných naše nejupřímnější blahopřání! Pán bůh rač Vám dáti stále dobrého zdraví a spokojenosti, a tím když budete opatřen, zajistě vše šťastně překonáte!

Před čtyř[i]advaceti lety naše Otilka s u Vás učila chodit dole v šenkovně, a nyní je u nás – a učím chodit naše milé vnoučátko, našeho Pepouška! Jak se vše mění a přec je vše pořád krásné!

Dnes ráno jsem byl na Střebsku, naše farní osada. Byl jse v kost[ele] a jako obyčejně zahraju si na varhany „Bože před Tvou velebností“. Zítra mám kostel opět v 7 hodin a pujdu opět a budu si na Vás myslet. Přijměte tedy ještě jednou mé upřímné blahopřání a buďte hodně zdrav a zůstávám jako vždy váš upřímný přítel.

Antonín Dvořák

P.S.: Posel náš do Příbrami již odešel a obávám se, že Vás tento list v den Vašeho svátku nedojde.“²²

4 Pěvecký sbor Antonín Dvořák

Pěvecký sbor Antonín Dvořák prošel za svou existenci mnoha proměnami. Počátky působení tohoto tělesa se datují k roku 1859, kdy byl založen mužský pěvecký sbor s názvem Männergesangsverein. Jeho zakladateli byli turnovští úředníci.

Později byl užíván název Zpěvácký spolek. Po smutné zprávě o úmrtí Antonína Dvořáka roku 1904, byl o tři dny později Zpěvácký spolek přejmenován na Zpěvácký spolek Dvořák. V roce 1955 se sbor naposledy přejmenoval a název Pěvecký sbor Antonín Dvořák používá dodnes.²³

4.1 Historie sboru

Historie pěveckého sboru sahá do roku 1860. V té době byl v Rakousku zrušen zákaz spolčování. Mužský sbor z Turnova tedy požádal o povolení zřídit Zpěvácký spolek. Jejich první vystoupení se konalo 9. března 1861. Tento rok počítáme jako rok vzniku tohoto tělesa, neboť v tomto roce byla zahájena jeho koncertní činnost.

Prvním starostou spolku byl Josef Hoffman, pošmistr z Turnova. Velmi zásadní událostí se pro tento sbor stala účast na slavnosti položení základního kamene Národního divadla v roce 1862 a taktéž v Praze na Sjezdu českoslovanských spolků pěveckých, dne 16. května 1862.

V sedmdesátých letech se stal starostou spolku MUDr. Vilém Laufberger a v této funkci působil až do roku 1898. V květnu roku 1870 přijel sbor do Prahy na slavnosti Karla Havlíčka Borovského. Na tuto slavnost přijel spolek se svým praporem, autorem návrhu byl Jan Prousek, turnovský malíř.

V roce 1870 vystoupil poprvé sbor žen, které se přidaly k mužskému zpěváckému spolku, což mělo za příčinu vznik sboru smíšeného. Rok 1872 dal vzniknout orchestru při Zpěváckém spolku. Prvním dirigentem tohoto orchestru byl Jan Jarý.

23 Dnes pěvecký sbor Antonín Dvořák (PSAD)

V počátku se na místě sbormistra spolku vystřídalo mnoho osobností. Prvním z nich, který stojí za zmínku byl František Čepelík.

4.1.1 Antonín Dvořák a Zpěvácký spolek

Alois Göbel, správce ze zámku Sychrov a přítel Antonína Dvořáka, byl členem zpěváckého spolku. V té době, kdy Antonín Dvořák za Aloisem Göbelem na zámek Sychrov jezdil, navázal se spolkem přátelské vztahy. Dvořák věnoval roku 1878 Zpěváckému spolku 4 smíšené sbory op. 29. Dva z nich, Místo klekání a Nepovím, sbor premiéroval za Dvořákovy přítomnosti 20. října 1878. Roku 1879, 4. ledna byli Antonín Dvořák, Bedřich Smetana a Karel Bendl jmenováni čestnými členy spolku. Bedřich Smetana napsal spolku v dopise:

„Je to velkou útěchou pro nás skladatele národní, když vidíme, že si národ našich snah všímá“²⁴

Antonín Dvořák, který si takové pocty velmi vážil, nabídl Zpěváckému spolku spoluúčast na koncertě. Ten se uskutečnil 29. června 1879. Zazněl program, který Dvořák sám vybral. Hrál na klavír, s ním se představili Ferdinand Lachner jako houslista a Alois Neruda na violoncello. Zazněly dumky, klavírní trio g moll a skladba, jež měla zde svou premiéru, Polonéza A dur pro violoncello a klavír. Zpěvácký spolek zazpíval sbor Opuštěný ze 4 věnovaných sborů.

Dne 24. července roku 1881 oslavil spolek 20 let svého působení taneční zábavou v hotelu Petrohrad, v městském divadle koncertem a v Chrámu Panny Marie provedením Zvonařovy mše.

V letech osmdesátých a devadesátých byl tento sbor vedle dalších spolků účasten na všech slavnostech a veřejných událostech ve městě.

V roce 1882 vystoupil při události otevření skálova sirotčince, roku 1883 při velkolepém představení ochotníků z turnova k události otevření Národního divadla.

24 130 let pěveckého sboru Antonín Dvořák v Turnově : 1861-1991. [Text K. Knop]. Turnov : TKS, 1991. Nestr., fot.Rg 230.

V roce 1887 přivítali společně se Sokolem při zájezdu do Turnova sokoly- Americké Čechy.

Roku 1898 byl účasten na slavnostním otevření sokolovny. TJ Sokol věnovala spolku jako uznání spolupráce obraz s názvem Pěvec volnosti od akademického malíře Jana Prouška. Ten byl stejně jako Dvořák, Bendl a Smetana jmenován čestným členem a založil roku 1892 v Turnově památník Zpěváckého spolku.

Dne 20. března 1892 se konal další významný koncert, a to večer před cestou Zpěváckého spolku do Spojených států Amerických. Na koncertě zazněl Převozníček v podání mužského sboru, Slavíkovský poléčko v podání sboru ženského a Místo klekání, které zazpíval malý a smíšený sbor.

Sbory zpívaly pod vedením Josefa Kuhna, sbormistra, který přebíral funkci po Františku Čepelíkovi. Na této události se také podílelo trio: Hanuš Wilhan, Ferdinand Lachner a Antonín Dvořák, s provedením Ronda g moll pro violoncello, Dumek a Tria B dur.

Na tomto koncertě byl Antonínu Dvořákovi předán za přítomnosti městské rady čestný dar, lyra z českých granátů zasazených ve zlatě- spolkový odznak.

Království české bylo Ústřední pěveckou jednotou rozděleno do dvaceti pěveckých žup²⁵.

V roce 1899 byl zařazen i Turnov, a to do Hruškovy Pojizerské župy. Spolek se v roce 1902 rozhodl uspořádat mimořádný koncert a do Turnova vůbec poprvé pozval Českou filharmonii, společně s dirigentem L.V. Čelanským.

Na koncertě zazněly skladby Petra Iljiče Čajkovského, Zdeňka Fibicha, Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka. Koncert se konal 20. dubna. Stejně tak dobře byly turnovskými diváky přijaty koncerty Františka Ondříčka, vynikajícího houslisty a turnovské rodačky Amalie Bobkové působící v Národním divadle jako operní pěvkyně. 3. a 4. dubna 1904 byl uspořádán Ústřední jednotou zpěváckých spolků československých

25Zastřešující organizace pěveckých sborů

první festival. Zazpívalo zde 57 turnovských zpěvaček a zpěváků. Na festivale jich dohromady zpívalo cca 2000.

4. května 1804 se spolek jednomyslně rozhodl, že do svého názvu přijme jméno Antonína Dvořáka, čestného člena zpěváckého spolku, jelikož skladatelova smrt 1. května 1904 je velmi zasáhla. Byl to tedy Zpěvácký spolek Dvořák.

9. května tohoto roku se sbor rozloučil s člověkem, který výrazně ovlivnil umělecký růst tohoto tělesa a uspořádal rekviem za zesnulého mistra v chrámu Panny Marie.

Antonín Dvořák, ačkoli to byl velikán světové hudby, kterého si velmi vážili nejen Češi, ale i celý zbytek světa, uznával hodnoty nezištné a nadšené práce sboru a to především tím, že spolku věnoval své 4 sbory a chodil mezi ně. Podal tak ruku prostým lidem, milujícím hudbu.

Období politického života v Turnově ovlivnilo působení spolku v období před první světovou válkou. Sbor se účastnil župních sjezdů a pořádal zpěvácké zábavy. Mezi takové večery patřily i ty, které byly věnovány vždy tvorbě jednoho autora. Stojí za zmínku např. Provedení opery V studni Viléma Blodka v roce 1905.

Zpěvácký spolek oslavil padesáté výročí svého působení dne 26. května 1910 slavnostním koncertem v rámci Pojizerské župy na kterém sbor vystoupil se skladbou

Nešťasná vojna Vítězslava Nováka, Sychrovým osmihlasým smíšeným sborem, Ó země ty česká a hymnou Kde domov můj, kterou zazpíval na úvod.

Tímto koncertem byla uzavřena důležitá kapitola v životě turnovského zpěváckého spolku, který se postavil do čela kulturního dění v Turnově.

Své současné jméno získal spolek po roce 1951, když byla opuštěna Pěvecká obec československá. Spolek se připojil k Osvětové besedě a stal se jeho součástí. Od roku 1955 se pod názvem Pěvecký sbor Antonín Dvořák, tedy PSAD zapojil do odborové organizace ROH²⁶.

4.2 Pěvecký sbor Antonín Dvořák dnes

Současným dirigentem sboru je Bohuslav Lédla, který je zároveň ředitelem Základní umělecké školy v Turnově.

Sbor má 37 stálých členů. Z toho je 11 sopránů, 17 altů, 4 tenoři a 5 basů. Stálou sólistkou sboru je Eva Lédlová. Sbor příležitostně spolupracuje s Turnovským orchestrálním sdružením²⁷.

Repertoár sboru obsahuje duchovní skladby autorů jako jsou Johann Sebastian Bach, Franz Schubert, Georg Friedrich Händel a další. Mezi autory duchovních skladeb, které patří do repertoáru sboru můžeme zařadit i dirigenta Bohuslava Lédla.

Sbor se věnuje i interpretaci spirituálů. Mezi nastudované písně patří např. Nobody knows, Deep ricer, či I know the Lord.

Dále se zabývá lidovou písní v úpravách. Jsou jimi např. Zalet' sokol, Mikulecká dědina, Kdybys měla má panenka, nebo Tancuj tancuj.

26 130 let pěveckého sboru Antonín Dvořák v Turnově : 1861-1991. [Text K. Knop]. Turnov : TKS, 1991. Nestr., fot.Rg 230.

27 Orchester byl založen roku 1891. Jeho členové jsou hudebníci z Turnova a okolí. Od roku 1993 funguje v současné podobě. Dirigentem orchestru je Ondřej Útrata. Orchester má na repertoáru skladby období baroka, klasicismu a skladby moderních autorů. Do svého repertoáru zařazuje ve velké míře i Vánoční mše.

Mezi nastudované skladby sboru patří i mše, kromě každoročního provedení České mše Vánoční „Hej mistře“ Jakuba Jana Ryby, sbor nastudoval i Missu Brevis Zdeňka Lukáše, či Jiřího Pavlici, Missu Pastoralis Františka Xavera Brixiho, Hubertskou mši Petra Vacka a Josefa Selementa, nebo Krátkou Slavnostní mši Václava Vlastimila Hausmanna.

Jako raritu lze jmenovat Mši PSAD, jejíž autorem je Bohuslav Lédl.

Pěvecký sbor Antonín Dvořák má zásluhu na rozvoji kulturního života nejen v Turnově, ale i v celém Českém ráji. Pravidelně se účastní hudebních akcí, vystupuje při mši i na každoročním festivalu Antonína Dvořáka na Sychrově.

Pěvecký sbor Antonín Dvořák má na kontě dvě profilové CD, na kterém se nachází průřez repertoárem sboru.

Obrázek 4: Pěvecký sbor Antonín Dvořák dnes

5 Hudba na zámku Sychrov dnes

Zámek Sychrov je, pokud jde o koncertování, příhodným místem. Díky svým krásným prostorům nabídne divákům ojedinělý zážitek. To, že se koncert koná na zámku, je také pro diváka zárukou určité kvality.

Zámek Sychrov poskytuje bohaté kulturní vyžití, ať už se jedná o akce hudební či jiné. Akce, konané na zámku Sychrov, které nemají primárně hudební charakter, jsou módní přehlídky, divadelní představení např. šermířů, sokolnické ukázky, slavnosti jablka, trhy, vánoční či velikonoční masopust a další. I na těchto je však možno hudební tělesa spatřit. Především na trzích a masopustu. Většinou se jedná o historické hudební kapely nebo folklorní soubory.

Mezi akce kulturního ražení můžeme též zařadit prohlídky zámku s pohádkovou tematikou, kdy se nám představí průvodci v kostýmech. Ty mají rády především děti.

5.1 Koncertní prostory a vybrané akce

V interiéru zámku jsou dva hlavní prostory, ve kterých se koncerty konají nejčastěji. Jsou jimi zámecká galerie a zámecká kaple.

Z venkovních prostor je to zámecký park, který je vhodným místem spíše pro hudební open-air festivaly či pro festivaly, pro jejichž konání je třeba větší prostor. Dále potom nádvoří zámku, které je vhodným místem nejen pro trhy, ale i pro příležitostné hudební akce.

Na zámku Sychrov se nejvíce pořádají koncerty klasické hudby, ale nalezneme zde i hudební akce nabízející hudbu nonartificiální. Mezi takovéto zařadíme např. festival Sychrovská noc, či festival Skotské hry.

5.1.1 Zámecká kaple

Zámecká kaple zasvěcená Panně Marii je jedním z prostor, ve kterém se na zámku Sychrov konají koncerty i svatební obřady. Kaple je také na rozdíl od zámecké galerie či parku vhodným místem pro pořádání koncertů s duchovní tematikou, ať už k oslavě liturgie nebo za účelem společenské události. Je zde možnost využití varhan z dílny

varhanáře Predigera, které, ač jsou pouze jednoduše manuálové, poskytují možnost hudebního využití jak koncertního charakteru, tak při bohoslužbě.

Prostory v zámecké kapli disponují vynikající akustikou, proto se zde nabízí možnost pořádat koncerty nejen varhanní, ale i koncerty zahrnující početnější instrumentál, stejně jako pěvecké koncerty sborové či sólové s doprovodem varhan.

Jednou z pravidelně konaných akcí je půlnoční mše svatá, pořádána ve vánoční době. Stejně jako koncerty o dalších vánočních svátcích.

Z vynikajících umělců, kteří v zámecké kapli vystoupili, stojí za zmínku kytarista Petr Seifert, který měl v kapli svůj recitál v roce 1995.

V kapli jsou také pravidelně pořádány instrumentální sólové koncerty s doprovodem varhan. Z archivu jsem získala pouze část programů. Nikde nejsou kompletně archivovány. Za zmínku stojí koncert Marie Červové a Břetislava Kotrby, kteří se představili na varhany a pozoun v doprovodu Radky Kotrbové na violu, sopránistky Markéty Jáchymovské, či vystoupení varhanice Zuzany Němečkové a saxofonisty Romana Fojtíčka, kteří měli svůj koncert v květnu roku 2000. Z pěveckých koncertů lze jmenovat např. koncert Zuzany Němečkové a Zdeny Kloubové z října roku 1993.

Představili se zde i zahraniční umělci. Z těchto koncertů stojí za to jmenovat koncert pěveckého sboru z francouzského Lomme, konaný

v srpnu 1997. Dalším hostem byl sbor s názvem The Choir Of Queen Anne's School z Cavershamu, který zde vystoupil v červenci roku 2000 pod vedním Francise Brewitta Taylora. Dalším souborem byl The Chapel Choir Of Jesus College Oxford s dirigentem Andrew Jonesem.

5.1.2 Zámecká galerie

Interiérem, ve kterém se koncerty konají asi nejvíce, je zámecká galerie, jejíž prostory jsou koncipovány jako sál. V popředí se nachází vyvýšené pódium s koncertním křídlem. Galerie je vhodným místem pro pořádání koncertů nejen instrumentálních, ale i pěveckých, včetně operních představení. Pravidelně se zde konají např. koncerty slavných

operních melodií či koncert písní a árií z děl světových autorů. V zámecké galerii je možnost navštívit řadu drobných instrumentálních koncertů.

Mezi významné hudební hosty, kteří v zámecké galerii vystoupili lze ze souborů jmenovat Stamicovo kvarteto, které se zde představilo v dubnu 1997. Dále Jiří Stivín, který v galerii vystoupil v říjnu roku 2000. Jeho koncert nesl název Barokní hudba jako inspirace. V červnu roku 2001 zahrála v galerii houslistka Gabriela Demeterová. Dalším byl Pavel Šporcl, který měl v červenci roku 2006 v galerii svůj recitál. V neposlední řadě stojí za zmínku houslista Jaroslav Svěcený, který zde vystoupil 16. května roku 2009 s kytaristou Miloslavem Klausem.

V zámecké galerii vystoupili i zahraniční umělci, např. Wallingerovo kvarteto, a to roku 1999 v dubnu. V roce 1993 měl zde svůj koncert americký klavírista Stephan Warzycký. V červenci roku 1996 se v zámecké galerii představil orchestr a sbor Dean Close School z Cheltenhamu v Anglii.

Z operních představení v galerii zazněly v listopadu roku 2002 Madamme Butterfly od Pucciniho v podání umělců Národní divadla v Praze, či roku 2001 opera Hubička Bedřicha Smetany, v roce 2000 se konalo představení s názvem Procházka vídeňskou operetou v podání Zory Jehličkové.

5.1.3 Nádvoří zámku

Nádvoří zámku je vhodným místem nejen pro trhy, ale i pro hudební akce. Konají se zde však ojediněle. Patří mezi ně Letní noc s Mozartem konaná v červnu roku 1999.

V roce 1993 se zde představil Brixioho komorní soubor z Teplic s dílem G.F. Händela, J. D. Zelenky a dalších

5.1.4 Zámecký park

V zámeckém parku se pravidelně konají hudební festivaly. Park je však vhodným místem i pro samostatné koncerty, které mají v těchto prostorách také svou dlouholetou tradici. Představení, ve venkovním prostředí jsou v zámeckém parku na svém místě, neboť

krásné prostředí podpoří dojem z hudební události. V zámeckém parku se pravidelně pořádají i operní představení.

Z vybraných akcí stojí za zmínku představení opery Rusalka z června roku 1996 v podání umělců z divadla F. X. Šaldy v Liberci, či opera Jakobín ze září roku 2000

Ze zahraničních souborů, které zde vystoupili, je třeba jmenovat Belgický orchestr Alizé, který se v zámeckém parku představil 11. července roku 1999, a to s díly M. Musorgského, D. Šorstakoviče, L. Bernsteina a J. Willama.

V srpnu roku 1997 zazněl v zámeckém parku muzikál My fair lady v podání divadla F. X. Šaldy Liberec

5.1.5 Zámecká oranžerie

Ačkoli není zámecká oranžerie běžným místem pro koncertní činnost, i zde se koncerty pořádají.

Jako příklad lze jmenovat ojedinělý koncert ze dne 26. července 2011 s názvem Housle nablízko. Ten v sobě nesl nejen hudební zážitek, ale i povídání s interpretem o houslích a jeho uměleckém profilu. V rámci tohoto koncertu byla na programu i večere v italském stylu. Taková koncepce nebývá častá. Na housle se představil Lukáš Kuta.

5.2 Hudební festivaly

Hudební festivaly mají na zámku Sychrov své místo a svou tradici, a to především pro výhodné umístění a prostory zámku. V rámci těchto akcí bývá využíván především rozlehlý zámecký park, který je příhodným místem především pro open - air festivaly, tedy festivaly, které se konají ve venkovních prostorách. Věnují se zde dvěma festivalům, jež považují za stěžejní. Ostatní zmiňují.

5.2.1 Dvořákův festival

Je jedním z festivalů konaných na zámku Sychrov. Na rozdíl však od ostatních festivalů má Dvořákův festival, dříve tedy Dvořákův Turnov a Sychrov, největší tradici. Patří mezi nejvýznamnější festivaly tohoto druhu u nás. Dvořákův festival zahájil v tomto roce, tedy roce 2015, 60. ročník. Kolik hudebních akcí se může pochlubit takovouto

tradicí? Tím je velmi dobře doloženo, jak moc pro Sychrov a okolí cenná památka působení hudebního velikána Antonína Dvořáka a odkaz, který po sobě zanechal, znamená.

Interpretační dílny

V rámci Dvořákova festivalu se v základní umělecké škole v Turnově každoročně konají interpretační hudební dílny, díky nápadu ředitele kulturního centra Turnov Václava Feštra.

Tato akce vznikla v roce 2000 společně se spolkem přátel hudebního festivalu Dvořákův Turnov a Sychrov, který je dnes jejich hlavním, také jediným organizátorem. Důvod jeho vzniku byly právě interpretační hudební dílny. Dílny jsou určeny pro hudebníky ve věku od osmi do dvaceti let a účastní se jich již pravidelně kolem čtyřiceti až padesáti frekventantů.

Obory, ve kterých se zde děti mohou zdokonalit, jsou housle, klavír a sólový zpěv. Případně to bývá ještě flétna či kytara. Lektori se střídají, každý rok se jejich sestava lehce obměňuje. Ovšem pro některé z nich je návštěva již pravidelnou záležitostí.

Mezi klavírní lektory, účastníci se interpretačních hudebních dílen, můžeme zařadit např. Janu Turkovou, Borise Krajného, Ivo Kahánka. Lektorkou zpěvu, která se dílen účastní víceméně pravidelně je Michyo Keiko. Housle zde vyučuje např. Leoš Čepický či Zdena Kloubová. Korepetitory působící při této akci jsou Jaroslav Šaroun, který je korepetitorem ředevším oboru zpěv, a Bohuslav Lédl, ředitel Základní umělecké školy Turnov. Pro účastníky se zápisné pohybuje okolo 1000 Kč. Hraje zde roli, zda li účastník požaduje ubytování, stravování, zda jez Libereckého kraje, či ne. Nejvyšší částka zápisného činí 1500Kč. Nejnižší 600Kč.

5.2.2 Historie festivalu

Historii Dvořákova festivalu na Sychrově datujeme k roku 1951, tedy ke 110. výročí narození Antonína Dvořáka. K této příležitosti byla založena pamětní deska skladatele na zámku Sychrov, na čemž se podílela jednak Společnost Antonína Dvořáka v Praze a samozřejmě také zpěvácký spolek Dvořák z Turnova. Prvním oficiálním organizátorem festivalu byl zpěvácký spolek Dvořák. První zahajovací ročník festivalu se konal od dubna

do června. Zpěvácký spolek měl na starosti vše od programu, jednání s hudebními hosty až po výlep plakátů, připravování lavic pro publikum a služby pořadatele. Snad jim nadšení, které se dostalo všem představením, bylo zaslouženou odměnou za jejich obrovské úsilí. Na popud jedné z osobností, která na Sychrov také zajížděla, tedy kontrovezní osobnosti české kultury Zdeňka Nejedlého, byly chystány slavnosti také Smetanova Sychrova.

Ovšem zámek byl připsán Liberci vlivem státní reformy. Zmatky, které se s touto událostí pojily, zapříčinily nakonec to, že se slavnosti nekonaly. Později se v Turnově začala konat samostatná pravidelná kulturní akce s názvem Dvořákův Turnov. Kulturní akce byly tedy zúženy na jednu konanou na Sychrově a jednu v Turnově. Kulturní události na Sychrově v rámci festivalu Dvořákův Turnov a Sychrov bývaly pořádány Státním zámkem Sychrov, konkrétně dr. Milošem Kadlecem.

Od roku 2007 je festival pod novým názvem Dvořákův festival pořádán společností Doteky české hudby, která je členem Asociace hudebních festivalů. Dvořákův festival, přestože má své těžiště v libereckém kraji, jeho záměr je rozšířen i o kraj středočeský a královehradecký. Od roku 2011 bylo jeho tradice rozšířena do dvaceti dvou měst po celé republice. Dvořákův festival můžeme řadit k festivalům svého druhu s nejdelší tradicí tohoto v Evropě.

5.2.3 Program festivalu

Již od svého vzniku neměl festival od bohatý program a významné umělecké hudební osobnosti nouzi.

Na prvním konání festivalu předneslo 4 Sbory Antonína Dvořáka na 500 zpěváků z libereckého kraje. Zazněla taktéž symfonie z Nového světa v podání České filharmonie. Na dalším ročníku festivalu zpívalo dokonce 800 zpěváků školou povinných a představila se zde Ústřední hudba české armády se Slovanskými tanci.

Počínaje rokem 1953 se na slavnostech díky Společnosti Antonína Dvořáka a zpěváckého spolku Dvořák začaly konat operní představení. První operou zde předvedenou byl Jakobín, společně se slovanskými tanci v taneční podobě, a to v podání Libereckého

severočeského divadla. O rok později to byla Rusalka a Legendy. Na tomto představení měly podíl i operní sólisté Národního divadla v Praze.

Jelikož byl rok 1954 označen za Rok české hudby, byl festival na Sychrově obohacen i o dílo Bedřicha Smetany a Leoše Janáčka. Od toho zde zazněly Lašské tance. Ze Smetanova díla to byla opera Prodaná nevěsta.

Na pátém ročníku festivalu zazněl koncert Dvořákova kvarteta a a opera čert a Káča v podání Národního divadla v Praze. Rok 1956 vystoupilo na festivale opět Národní divadlo s operou Šelma Sedlák a Zpěvácký spolek Dvořák společně s ostatními soubory z kraje, koncert sborů.

Za zmínku stojí ještě následující ročník festivalu, kde vystoupila poprvé na Dvořákově Turnově a Sychrově Státní filharmonie Brno. V jejich podání zazněla Janáčkova Symfonieta, symfonie G dur a Slovanské tance od Dvořáka a pochod „V nový život“ Josefa Suka.

I v současnosti a předchozích letech měl festival bohatý program. V roce 1994 zde zazněl koncert Panochova kvarteta, v roce 1998 se v rámci festivalu konalo setkání pěveckých sborů, na kterém se představily sbory Antonín Dvořák z Turnova, Canzonetta z Osečné, a sbory Gaudea, Acharmone, Ještěd a Reneta z Liberce, z Jablonce, to byl sbor Janáček.

V roce 2009 se na festivale představil např. Ensemble Martinů či Václav Hudeček, který měl v rámci festivalu houslový recitál.

V současnosti má festival celorepublikový záběr. Program je bohatý a návštěvník má z čeho vybírat, nejen mezi akcemi konanými na Sychrově. Komplexní sestavení programu by bylo však hodno samostatné práce.

5.3 Skotské hry Sychrov

Skotské hry Sychrov je festival konaný každoročně v areálu zámku od roku 2001. Jeho úkolem je seznámit návštěvníky nejen se skotskou hudbou, ale především se skotskou kulturou.

5.3.1 Skotské hry obecně

Skotské hry je akce, která má svou koncepci a historii. Nalezneme ji dnes již na všech kontinentech. Do většiny zemí tuto tradici přinesli skotští emigranti. Hry se konají ale i v zemích, kde se emigranti ze Skotska nenacházejí. Rok původu her není zcela jasný. Autoři některých publikací se domnívají, že je tato kulturní akce stará 2000 let, od jiných se dovídáme, že jejich počátek můžeme datovat k roku 1781.

První skotské hry, tak jak je známe v dnešní době, se konaly roku 1820 v Ivergarry, 1823 v Lonachu a nejslavnější z nich 1826 v Braemaru. V současné době můžeme navštívit kolem šedesáti her konaných ve Skotsku.

Ve většině případů má akce trvání jeden den. Výjimkou jsou hry ve skotském Cowalu, které trvají tři dny. Hry můžeme rozdělit podle koncepce na velké a malé. V obou případech jsou však jejich součástí tři disciplíny. Taneční, dudácké a těkoatletické soutěže. Velké hry se potom od malých liší několika aspekty. Je zde větší množství doprovodných aktivit i soutěžních disciplín. S tím je spojena i větší návštěvnost. Velké hry nemají nouzi o sponzory, proto také soutěžní výhry bývají hodnotnější a bývají vypláceny v hotovosti.

Prvenství nejprestižnějších skotských her můžeme udělit Braemarským královským hrám. Od 19. století na něm bývá přítomen buďto člen královské rodiny, nebo sám panovník Velké Británie.

Na skotských hrách pořádaných mimo Skotsko máme povětšinou možnost vidět stejné disciplíny jako na hrách ve Skotsku, tedy lehko i těžkoatletické disciplíny, dudácké soutěže, dudácké a taneční soutěže. Na některých hrách je možnost shlédnout i disciplínu sportu vlastní té či oné zemi. Např. na Jakartě v Indonésii je to volejbal či rugby.

Hlavním rysem skotských her jsou těžkoatletické soutěže. Je to např. Hod kládou, hod kladivem, hod závažím do dálky, hod závažím do výšky a vrh kamenem.

Lehkoatletické soutěže jsou přetahování lanem, skok, běh, běh do vrchu a zápasnické soutěže. Tance, které můžeme na skotských hrách vidět, jsou Highland fling, Tanec meče, Hullachan a Shean Triubhs,

Jelikož jsou to právě dudy, které vytvářejí autentickou atmosféru skotských her, nemohou zde chybět ani soutěže ve hře na dudy. Na skotských hrách větších rozměrů bývá zvykem, že hry zahajují dudácké soubory, které v rámci soutěže dudáckých skupin vystoupí na cca 5-7 minut a zahrají krátký výběr melodií. Velký prostor na mnoha hrách dostávají také děti a mládež. Ti mají možnost soutěžit na základě věkových kategorií v několika disciplínách. Rozeznáváme tři typy dudáckých soutěží: Piobaireachd, March a Strathspeys.

5.3.2 Skotské hry na zámku Sychrov

Skotské hry založil Václav Rout a jsou největším festivalem Skotské kultury ve Střední Evropě. V letech 1998-2000 byly Skotské hry pořádány pouze jako soukromá akce pro známé a přátele poblíž Staré Paky. Od roku 2001 jsou pořádány v areálu zámku Sychrov jako oficiální festival pro širokou veřejnost.

Délka festivalu je jeden a půl dne. Většinou jde o pátek odpoledne-večer a celou sobotu až do pozdních nočních hodin. Hlavní program probíhá v sobotu již od rána v zámeckém parku. Festival má jednu hudební stage (podium), na kterém se od začátku programu až do konce střídají kapely z Čech i zahraničí, hrající hudbu keltských oblastí. Hlavním hudebním hostem potom bývá kapela ze Skotska, která vystoupí ve večerním čase. Vystoupení irských kapel střídají vystoupení tanečních skupin specializujících se na skotské tance.

Zároveň s hlavní scénou funguje i scéna vedlejší, kde probíhá výuka skotských tanců, do které se může každý návštěvník zapojit.

Součástí skotských her bývají tradiční skotské soutěže v těžké atletice, kterých se může zúčastnit každý návštěvník. Pro děti je připraven program podobný. Tyto soutěže jsou koncipovány stejně jako těžkoatletické disciplíny, jen v menším měřítku. Disciplíny v těžké atletice bývají zde stejné jako na tradičních skotských hrách s výjimkou hodu skotským kladivem. Pro tuto disciplínu není v areálu zámeckého parku vyhovující prostor. Výhry pro vítěze v těžkoatletických disciplínách však nebývají finanční, nýbrž věcné. Např. lahev kvalitní whisky. Festival dále nabízí široký sortiment různorodého zboží ve

stáncích. Ať už se jedná o bižuterii, často ručně dělanou, či ne, keramiku, ručně šité oblečení či výrobky z kůže. Dále mohou návštěvníci navštívit stan s ukázkami tkalcovské výroby a s výrobky této specifické práce. Samozřejmě nechybí ani stánky s bohatou nabídkou občerstvení, jehož sortiment se každoročně mění. V roce 2014 sortiment zahrnoval například stánek s výrobou sladkých či slaných palačinek a jejich nabídkou širokého výběru.

Další specialitou, na kterou se může návštěvník těšit, je stánek se skotskou whisky, která nabízí výběr několika set druhů whisky nejen základní řady od jednotlivých distributorů, ale i whisky z unikátních zdrojů či zrušených palíren.

Návštěvníci mohou obdivovat britská historická vozidla, jejichž výstava je každoročně v rámci festivalu pořádána. Na rozdíl od tradičních her je zde absence soutěží ve hře na dudy a ve skotských tancích. Je to tím, že v České republice není dostatek lidí, kteří by se hře na dudy věnovali a mohli spolu soutěžit. Skotské hry na Sychrově mají tedy podobu skotských her jen do jisté míry. Spíše se pohybuje na rozhraní skotských her a festivalu skotské kultury. Dle slov pořadatele Václava Routa je ale úkolem festivalu seznámit diváky se skotskou kulturou

Her se každoročně účastní v průměru 6-8 000 diváků. V roce 2006 to bylo rekordních 10 000. V roce 2008 to byla naopak pouhá polovina průměrného počtu, a to z důvodu špatného počasí, které má na návštěvnost velký vliv, neboť festival je pořádán v areálu zámeckého parku. Prostor je to však pro pořádání akce takového rozsahu ideální.

5.3.3 Hudební program na skotských hrách

Ačkoli festival Skotské hry Sychrov není primárně hudebním festivalem, hudba na něm hraje jednu z hlavních rolí. Po celý den, kdy probíhá hlavní program, se na hlavní scéně střídají kapely. Každá kapela má čas produkce zhruba 1 hodinu. Kapely vystupující na skotských hrách hrají hudbu keltských oblastí. Skotská hudba mezi nimi převažuje.

Z českých kapel je zde pravidelným hostem kapela Poitín, Alison, DickO'Brass, Isara, Jauvajs, Asonance a další.

Mezi nejvýznamnější hudební hosty ze Skotska, kteří přijali pozvání na skotské hry, patří Cathleen McInnes, kapela Manran, Battlefield band, kapela Malinky, Tannahil Weavers, Simon McCarrel, James MacLean a další. O hudbu skotských dud však na festivalu také není nouze. Jejich vystoupení má na festivalu své místo.

Festival je vždy zakončen vystoupením Lonely piper, při němž mají účastníci možnost slyšet skotské dudy z věže zámku.

5.3.4 Václav Rout

Je historicky prvním českým skotským dudákem. Své dudácké umění získal od svého učitele Williama „Chipa“ Doehringa, který působí v České republice.

Je autorem učebnice hry na skotské dudy a zároveň zakladatelem 1. dudácké školy v české republice. Jeho profesí je skotská whisky. Je vlastníkem jednoho z největších whisky klubů v Evropě. Působí také jako sólista Ústřední hudby České armády.

5.4 Další hudební akce

Dalšími hudebními akcemi pořádanými v areálu zámku Sychrov je Klasika pod hvězdami a Sychrovská noc. Klasika pod hvězdami je hudební projekt, který má záběr po celé české republice. Na zámku Sychrov má své místo konání v zámeckém parku. Její program obsahuje vždy jedno operní představení v exkluzivním podání. V roce 2015 je pořádán již šestý ročník tohoto festivalu. Klasika pod hvězdami nabízí divákům zážitek v podání okolo sta zpěváků, exotických kostýmů, nebo živého orchestru. Letošní rok se bude na rozdíl od předchozích festival konat poprvé pod zastřešeným hledištěm. Festival je pořádán agenturou Arttriton.

Sychrovská noc Je festival, pořádaný agenturou Šimmi ag. a.s. a jeho místo konání je již tradičně v areálu zámeckého parku. Stejně tak jako festival Skotské hry jde o festival nonartificiální, tedy neklasické hudby. Na festivalu mají posluchači možnost slyšet styly jako je pop, punk, rock, akustická či alternativní hudba. Každý rok se v rámci festivalu v zámeckém parku pořádá několik koncertů. Z českých hudebních osobností zde vystoupili např. Aneta Langerová, Karel Gott, Tomáš Klus. Kapela Kabát, Chinaski, Wohnout, Divokej Bill a další.

Ze zahraničních interpretů to byli například Sinead O'Connore, Bryan Adams, z kapel stojí za zmínku the Blackmore night.

6 Závěr

Ve bakalářské práci Hudba na zámku Sychrov jsem se věnovala hudebnímu životu na zámku a snažila se ho představit v souvislostech. Věnovala jsem se charakteristice, historii zámku i rodu Rohanů, který měl na zámku řadu let velký vliv. Představila jsem hudební nástroje, které se na zámku nacházejí a jejich historii.

Zabývala jsem se návštěvami Antonína Dvořáka, který jako jediná historicky hudebně známá osobnost na zámku působila. Zaměřila jsem se na dílo, které složil v rámci svých návštěv, uvedla jsem příklady z korespondence, která se dochovala, ačkoli pouze jednostranně, ve velké míře. Věnovala jsem se Pěveckému sboru Antonín Dvořák, jeho historii, repertoáru i současnému působení. Dále jsem uvedla hudební život na zámku Sychrov dnes. Představila koncertní prostory, vybrané akce a představila stěžejní hudební festivalech.

Téma Hudba na zámku Sychrov vyžaduje určitý stupeň bádání, neboť materiály, které by poskytovaly potřebné informace, nejsou běžně dostupné. K jejich získání je třeba zapátrat v regionálních zdrojích a historických pramenech. Téma každé kapitoly, kterým se v práci zabývám by zasloužilo samostatný výzkum a získání více zdrojů.

Dvořákovy návštěvy na Sychrově a jeho působení v okolí Sychrova jsou v běžně dostupných materiálech pouze okrajově zmíněny. Přitom pro obyvatele Sychrova tvoří Dvořákova památka nedílnou součást kulturního života. Zmapování těchto událostí do hloubky by zasloužilo samostatné bádání. Korespondence mezi Dvořákem a Göbelem je ojedinělou záležitostí, která představuje skladatele ve zcela jiném světle, než v jakém je běžně prezentován.

Pěvecký sbor Antonín Dvořák má dlouhou a bohatou historii, která stojí jistě za větší pozornost, než se jí dostává. Působení sboru je nedílnou součástí turnovského kulturního života.

Současný hudební život na zámku je tématem velmi širokým. Zhotovit kompletní přehled v souvislostech není v rámci jedné kapitoly možné. V zámeckém archivu jsou k

dispozici plakáty hudebních akcí od roku 1991 do roku 2014. O hudebním životě např. před Sametovou revolucí nemáme šanci se dozvědět takřka nic.

7 Seznam použitých informačních zdrojů

Tištěné zdroje:

KADLEC, M. *Sychrov*. Libice nad Cidlinou: Gloriet, 2003, [24] s. ISBN 80-86644-37-5.

TOMÍČEK, J. *Varhanáři Predigerové*. Semily: Tiskárna Glos, 2013, 149 s. ISBN 978-80-260-5406-1.

DVOŘÁK, A. *Korespondence a dokumenty*. 1. vyd. Praha: Bärenreiter Editio Supraphon, 1995, 407 s. ISBN 80-7058-336-3.

DVOŘÁK, A. *Korespondence a dokumenty*. 1. vyd. Praha: Bärenreiter Editio Supraphon, 1989, 455 s.

DVOŘÁK, A. *Korespondence a dokumenty*. 1. vyd. Praha: Bärenreiter Editio Supraphon, 1987, 485 s.

DVOŘÁK, A. *Korespondence a dokumenty*. 1. vyd. Praha: Bärenreiter Editio Supraphon, 1988, 419 s.

130 let pěveckého sboru Antonín Dvořák v Turnově : 1861-1991. [Text K. Knop]. Turnov : TKS, 1991. Nestr., fot.Rg 230.

ŠOUREK, O. *Život a dílo Antonína Dvořáka: část druhá. 2. část. dopl. a přeprac. vyd.* V Praze: Hudební matice Umělecké besedy, 1928, 348, [1] s., 16 příl.

Sychrov : Státní zámek a okolí. Nestr. [S. l. : s.n., s.a.]. 32 s., fotogr., mp.Rg 43/1.

PLEVKA, Bohumil. *Severočeské hudební kapitoly*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství, 1983, 381 s.

Internetové zdroje:

JAKUBEC, P. *Navzdory věkům. Unikátní soubor kampanologických památek na zámcích Hrubý Rohozec a Sychrov*. In FONTES NISSAE [online]. 2013, č. 13 [cit. 2015-15-06]. Dostupné z http://issuu.com/npu-liberec/docs/fontes_nissae_13_01

Turnovské orchestrální sdružení: O kapele [online]. [cit. 2015-07-15] Dostupné z: <http://www.ceskyrajdetem.cz/dr-cs/17493-festival-dvorakuv-turnov-a-sychrov-slavi-60-let.html>

Zámek Sychrov [online]. [cit. 2015-02-05] Dostupné z: <http://www.zameksychrov.eu/>

Zámek Sychrov... novogotický pohádkový skvost Českého ráje! Zámek sloužil jako rezidence původem francouzského rodu Rohanů [online]. [cit. 2015-03-02] Dostupné z: <http://cesky-raj-klenot-nasi-vlasti.webnode.cz/zamek-sychrov/>

Antonín Dvořák [online]. [cit. 2015-26-06] Dostupné z: <http://www.antonin-dvorak.cz/uvod>

Klasika pod hvězdami [online]. [cit. 2015-30-06] Dostupné z: <http://www.arttriton.cz/index.php/cs/klasika-pod-hvezdami>

Sychrovská oranžerie, zámecký park na Sychrově, zámecká oranžerie, [online]. [cit. 2015-04-23] Dostupné z: http://www.zamek-sychrov.cz/e_download.php?file=data/editor/mini13cs.pdf&original=Sychrov%20Oranzerie%20web.pdf Šimmi ag.a.s., *O nás*, [online]. [cit. 2015-07-01] Dostupné z:

Pěvecký sbor Antonín Dvořák [online]. [cit. <http://www.simmiag.cz/o-nas.html>. 2015-07-01] Dostupné z: <http://www.psad.cz/>

Dvořákův festival [online]. [cit. 2015-07-05] Dostupné z: <http://www.dvorakuvfestival.cz/festival>

Zámek Sychrov možnosti pronájmu 2015 [online]. [cit. 2015-06-25] Dostupné z: http://www.zamek-sychrov.cz/e_download.php?file=data/editor/39cs_1.pdf&original=Katalog+pron%C3%A1jmy+2015.pdf

TRÉGL,V., WEISS,P. *Národní památkový ústav STÁTNÍ ZÁMEK SYCHROV Průvodcovský text* [online]. [cit. 2015-05-18] Dostupné z: http://www.zamek-sychrov.cz/e_download.php?file=data/editor/51cs_2.pdf&original=Sychrov+-+text+pro+pruvodce+verze+1.2008.pdf

Ostatní zdroje:

Marešová J. Bc, Kulturní identita z antropologického hlediska: Skotské hry, diplomová práce, 2011 Dvořáková M. Mgr.

Obrázky v textu:

Obrázek1 : *Zámek Sychrov* [online]. Dostupné z: <http://www.zamky-hrady.cz/1/sychrov.htm>

Obrázek 2: *Zámek Sychrov* [online]. Dostupné z: http://www.zamek-sychrov.cz/kalendar-akci/caj-o-pate-prochazka-ceskou-operetou-167_185cs.html

Obrázek 3 : *Göbel Alois* (1841-1907) [online]. Dostupné z: <http://www.antonin-dvorak.cz/gobl>

Obrázek 4: *Galerie PSAD archiv* [online]. Dostupné z: http://sowda.rajce.idnes.cz/Galerie_PSAD_archiv/#DTS1955.jpg

Obrázek 5: *Vítejte na stránkách pěveckého spolku Antonín Dvořák* [online] Dostupné z: www.psad.cz

Přílohy:

Pamětní deska Antonína Dvořáka na Sychrově :

Galerie PSAD 2013 [online]. Dostupné z: http://sowda.rajce.idnes.cz/Galerie_PSAD_2013#DSC_8370.jpg

90. let pěveckého sboru Antonín Dvořák:

Galerie PSAD archiv [online]. Dostupné z: http://sowda.rajce.idnes.cz/Galerie_PSAD_archiv/#sbor1951.jpg

Synové Antonína Dvořáka na Sychrově:

Galerie PSAD archiv [online]. Dostupné z: http://sowda.rajce.idnes.cz/Galerie_PSAD_archiv/#synove_dvoraka_na_Sychrove.jpg

4 smíšené sbory věnované Zpěváckému spolku Antonínem Dvořákem:

Galerie PSAD archiv [online]. Dostupné z: http://sowda.rajce.idnes.cz/Galerie_PSAD_archiv/#venovane.jpg

Skotské hry Sychrov:

Zámek Sychrov, Skotské hry 2015 [online]. Dostupné z:

http://www.zamek-sychrov.cz/kalendar-akci/skotske-hry-2015-161_177cs.html

Ostatní přílohy: Vlastní archiv